

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Douăzeci de ani
de la întronizarea
Prea Fericitului
Părinte Teoctist,
Patriarhul
Bisericii
Ortodoxe Române

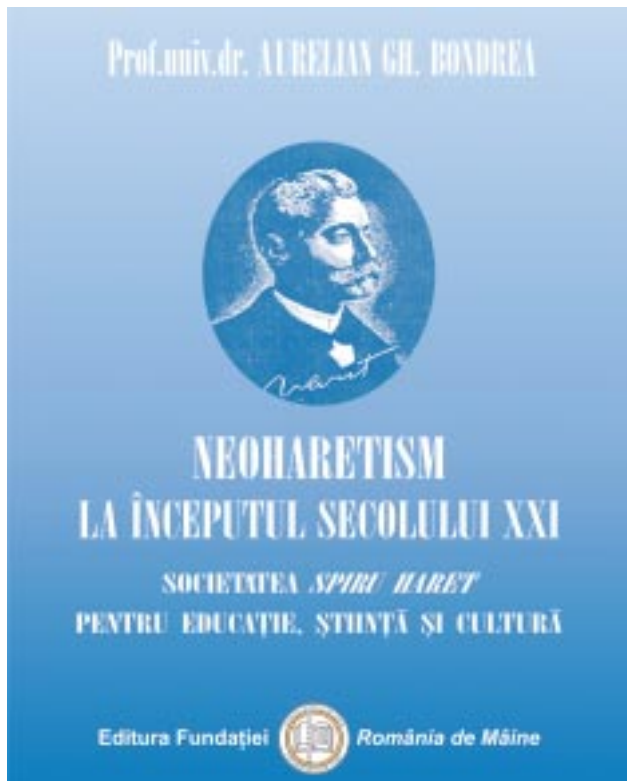
Urările adresate Întâiului Stătător al Bisericii strămoșești
de prof.univ.dr. Aurelian Gh. Bondrea în numele Universității
Spiru Haret și al Fundației *România de Măine*

O nouă carte, o inițiativă constructivă, de certă semnificație în plan social, cultural și științific

Prof.univ.dr. Aurelian Gh. BONDREA:

NEOHARETISM LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI

Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură

DE CE NEOHARETISM?

După răsturnarea violentă din decembrie 1989, numită de unii lovitură de stat, de alții revoluție, – temă ce ar merita analize aprofundate și un răspuns obiectiv din partea cercetătorilor, a oamenilor de știință –, România continuă să se afle pe un drum de răsucire; șocul tranziției și consecințele sale negative se resimt în toate domeniile, de la economie, la viața spirituală. Diversele programe, strategii și promisiuni de redresare nu și-au găsit transpunerea consistentă în realitatea socială, starea națiunii rămânând la „discreția” demagogiei agresive și a improvizației, în spatele căreia s-au aflat și se află interese înguste, de grup, mâinate de graba îmbogățirii peste noapte, pe seama avuției naționale.

Opinia publică națională vede și simte cum, nu de puține ori, în numele democrației și libertății, înalte valori social-umane au fost și continuă să fie compromise și golite de conținut, transformate în opusul lor. Competența și profesionalismul, erodate de impostură și improvizație; cinstea și demnitatea, umilite grav de corupție; moralitatea, asfixiată de cinism social; curajul civic și inițiativa socială, degradate prin oportunism și „inginerii sociale” oculte; gândirea creatoare, descurajată de subterfugii neodogmatice, reideologizate vulgar; justiția, înțepoșată de manevre politice; dezbateră publică, înlocuită de certuri, intrigi și scenarii demascatoare; legiferarea coerentă, înăbușită de „ploaia” ordonanțelor birocratice de sezon sau stagiatură; guvernarea dreaptă, cinstită și morală, fracturată de caruselul minciunilor luptei cu trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, competiția politică loială fiind izgonită de sfârșiri și manevre electorale.

Lațul unor asemenea deformări nu putea și nu poate duce la multă promisiă și râvnită „ieșire” din tranziție ci, dimpotrivă, la agravarea racilelor acesteia. Amăgirea cu „ieșirea din tranziție”, fie promisă de o guvernare înfatuată sau alta, fie echivalată naiv cu „intrarea în UE” nu ține loc de depășirea reală a stării generalizate de criză.

Binele social și prosperitatea reală, adevărată intrare în Uniunea Europeană sau aderarea de fapt se vor realiza efectiv odată cu ieșirea din sărăcie și aderarea la bogăția muncită, nu furată; odată cu ieșirea din neperformanță și aderarea la acțiuni performante; odată cu ieșirea concludentă din productivitate economică scăzută și aderarea la o economie internă înalt productivă; odată cu ieșirea din democrație decorativă, demagogică și intrarea în legiferare și guvernare chibzuită și competentă; odată cu ieșirea din cercul îngust al interesului de grup, exclusiv partizan și aderarea la cauza intereselor generale, naționale care, în democrația reală, le susțin și le cultivă și pe cele particulare.

Analiza concretă, obiectivă, a stării economice, sociale, politice, culturale a națiunii, evaluarea onestă a drumului

tranziției, dar și a perspectivei solicită o largă participare, atragerea unor cât mai largi forțe creatoare, regisibile în societatea civilă. Simplu spus, societatea civilă este societatea

Moto

Idealul unității și tăriei statului român nu se poate împlini decât prin cultură, prin o viață mai bună, prin înțelegerea cât mai exactă a rostului nostru în lume, prin dezvoltarea cât mai mare a simțului de iubire de țară și de mândrie de neam. Cine vrea să scurteze cursul vremii pe alte căi își pierde timpul și munca în zadar, și din vântul pe care-l seamănă nu va culege decât furtună.

Spiru Haret

larg reprezentativă, adică aceea care este și ar trebui să fie, neîntrerupt și fără mistificări, „stăpânul democrației”, poporul conducându-se pe sine, inclusiv prin reprezentanți politici care, însă, nu trebuie să transforme reprezentarea în dominare. Din păcate, tranziția postsocialistă românească a ajuns la paradoxul marginalizării sau subordonării societății civile, puține organisme ale acesteia – sindicate, fundații, asociații, ca structuri neguvernamentale, au fost atrase ori s-au implicat în procese complexe ale gestionării destinului național.

Acestea sunt, pe scurt, împrejurările sociale și morale, la care se adaugă sau pe care le umezează cele economice, generate de șocul tranziției. Ele aduc la ordinea zilei, din ce în ce mai acut, cerința sau conștiința unirii eforturilor pentru dezvoltarea României într-o nouă dinamică socială: a încheierii definitive și reale a tranziției postsocialiste, simultan cu integrarea, în perspectivă, eficient și performant, în Uniunea Europeană.

„Momentul” istoric actual, de început al secolului al XXI-lea, este, în multe privințe, asemănător cu starea națiunii din perioada premergătoare și imediat următoare Marii Uniri din 1918, când mulți reprezentanți de frunte

ai culturii și științei naționale luptau pentru „binele social”, împotriva celor care din „interes sau rea-credință” împovărau „viața publică cu multe contra-adevăruri”, țesând în jurul lor „o textură de expediente, de meschine subtilități, de mici intrigi, de josnicii mărunte – care, de altfel, nu sunt totdeauna atât de mărunte”, cum scria Spiru Haret, citorul mișcării sociale ce-i poartă numele: haretismul.

Sunt de o arzătoare actualitate tezele și argumentele lui Spiru Haret despre patrie și binele social, despre rosturile umane ale legiferării, despre eliminarea privilegiilor și restabilirea echilibrului corpului social, despre binefacerile școlii și culturii pentru emanciparea individului și colectivităților, despre modelarea culturală a corpului social, despre statul de drept, cu adevărat democratic.

Având în vedere personalitatea lui Spiru Haret, esența social-umanistă și profund patriotică a haretismului, experiența pozitivă acumulată timp de peste 15 ani de Fundația România de Măine și de Universitatea *Spiru Haret*, propunem constituirea SOCIETĂȚII *SPIRU HARET* PENTRU EDUCAȚIE, ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ, ca o componentă a societății civile.

Inspirate din teoria și practica haretismului, ca acțiune socială în sprijinul populației, în scopul emancipării acesteia, al creșterii și valorificării umane a civilizației, atât Fundația *România de Măine*, cât și Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură, reprezintă expresia voinței și inițiativei cetățenești de a contribui la analiza obiectivă a realităților, la sesizarea și rezolvarea problemelor dificile ale tranziției, ale dezvoltării echilibrate a țării, la formarea spiritului civic.

În acest sens, lucrarea de față, prilejuită și de împlinirea recentă a 15 ani de la constituirea Fundației *România de Măine* și a Universității *Spiru Haret*, își propune să evidențieze și evalueze analitic – îndeosebi din perspectiva reflecției sociologice întemeiate pe realități sociale, economice, culturale – moștenirea haretiană în plan cultural-științific și social, să prezinte o oglindă nedeformată a tranziției din sfera economiei, din viața socială în general, propunând un model de acțiune socio-culturală, în structură asociativă, ca expresie a societății civile în acțiune, ceea ce semnifică, în multe privințe, **neoharetism la începutul secolului al XXI-lea**.

Proiectul de Statut conținut în volum – având rol orientativ, principal, conceput în afara politicii partizane sau înregimentărilor ideologice – este un document de lucru, propus pentru o dezbateră mai largă, cu participarea celor interesați, urmând, apoi, a se trece efectiv la acțiuni concrete, consacrate binelui social preconizat de marele patriot și cărturar care a fost și rămâne Spiru Haret, ale cărui idei, fapte și îndemnuri pot inspira generos dezvoltarea continuă a României de azi și de mâine.

Autorul

București,
Noiembrie, 2006

Dedicăția autorului pe volumul oferit
Prea Fericitului Părinte Teoctist (făcșimil)

Fundația România de Măine
Universitatea Spiru Haret
Televiziunea
România de Măine

Președinte și Rector

Prea Fericitului Părinte Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Prea Ferice Părinte Patriarh,

Permiteți-mi, Vă rog, să particip cu sufletul, gândul și inima la sărbătorirea a douăzeci de ani de la întronizarea Prea Fericitii Voastre în fruntea Bisericii Naționale și să Vă urez ani mulți, deplină sănătate și putere în misiunea de Întâi Stătător al Bisericii strămoșești.

Urările pe care le fac, în numele meu personal, al Universității *Spiru Haret* și al Fundației *România de Măine*, sunt, deopotrivă, urările celor peste 180.000 de studenți și aproape 2.000 de dascăli, care se străduiesc să facă, din cea mai mare universitate românească, o cetate a spiritului românesc, a culturii și cercetării științifice, a credinței în idealurile morale ce au luminat întotdeauna istoria poporului nostru.

Acordăm o înaltă apreciere operei Prea Fericitii Voastre, esențială pentru viața creștină a poporului român, pe care L-ați păstorie și îl păstoriți cu credință patriotică, operă în care relația dintre credința creștină și educația tinerei generații, ideile ecumenismului religios, slujite și de acțiunile pe care Le-ați inițiat și concretizat cu strălucire – amintind aici vizita istorică, la București, a Papei Ioan Paul al II-lea –, se înscriu în tezaurul spiritual al neamului românesc.

Momentul aniversar al instalării Prea Fericitii Voastre ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române îmi oferă ocazia de a readuce în atenție opera unui proeminent înaintaș al vieții noastre culturale, marele savant Spiru Haret, patronul spiritual al Universității noastre, scrisă și lăsată testament generațiilor, sub semnul unirii dintre Școală și Biserică.

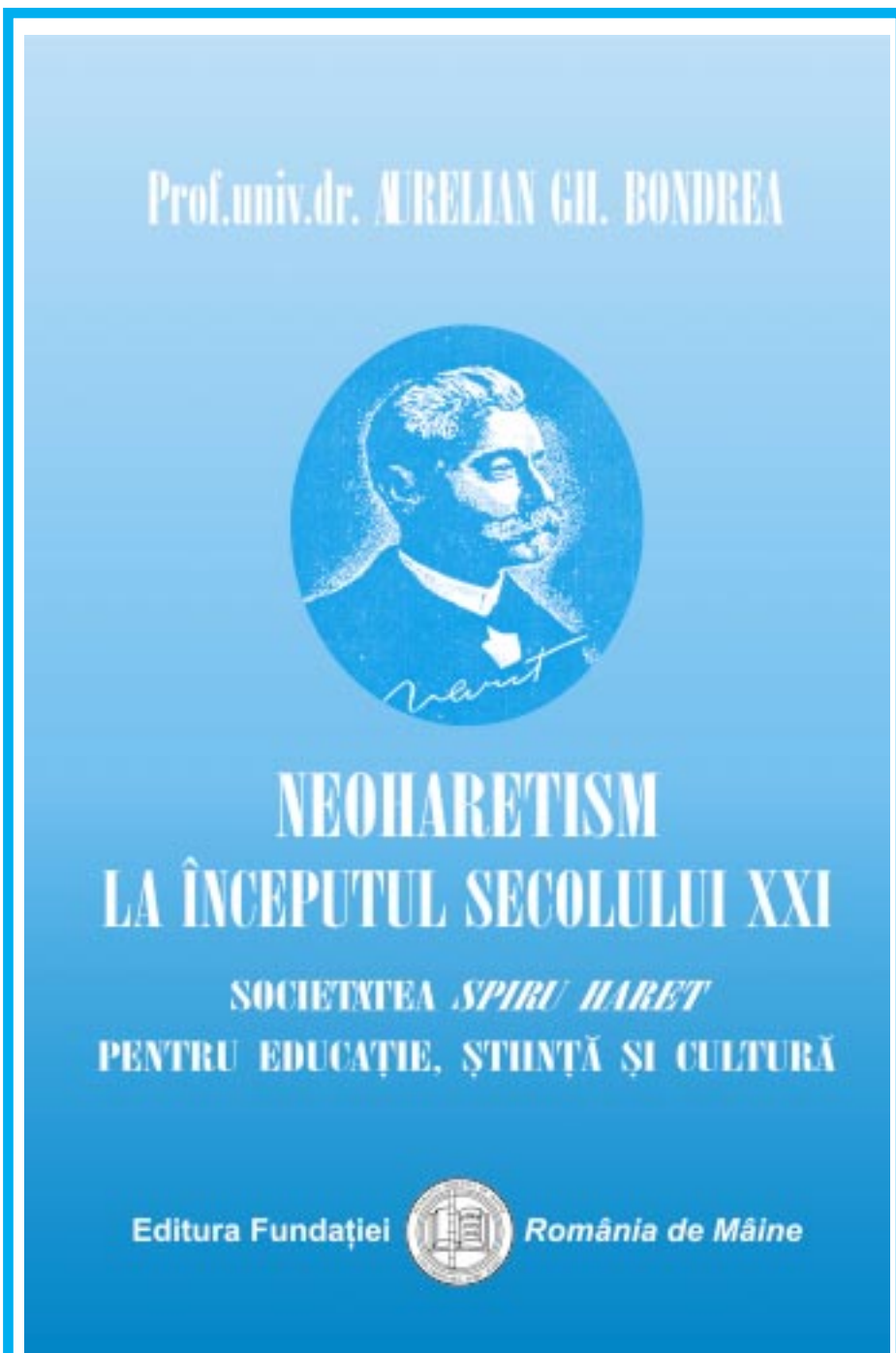
Este idealul pe care, Prea Ferice Părinte Patriarh, îl sluiți cu strălucire, este idealul pe care și noi ne străduim, după puterile noastre, să-l urmărim în activitatea de formare și educare a studenților haretști.

Iată de ce, Vă rog să-mi îngădușiți să Vă trimit, în această zi însemnată, o lucrare apărută recent la Editura Fundației *România de Măine*, lucrare care pune în lumină ideile generoase ale simbiozei permanente dintre credință și învățătură, militând pentru crearea unei Societăți pentru Educație, Știință și Cultură, vitală, în opinia noastră, pentru reconstrucția și modernizarea României, în noul context istoric european și mondial.

Însoțim această carte și această idee de colaborare strânsă, între Biserica Națională și Școala Națională, cu sentimentele noastre de înalt respect, considerație și încredere profundă în activitatea Prea Fericitii Voastre în fruntea Bisericii Neamului, Dorindu-Vă deplin succes în desăvârșirea operei căreia V-ați dedicat întreaga viață, întru slujirea lui Dumnezeu, spre înălțarea Bisericii strămoșești și a Națiunii Române.

Prof. univ. dr. Aurelian Gh. Bondrea,
Președintele Fundației România de Măine
Rectorul Universității Spiru Haret

București,
16 noiembrie 2006

CUPRINS

De ce neoharetism?

I. Moștenirea haretiană în plan cultural-științific și social.

Spiru Haret – omul și opera

- I.1. Esența socială umanistă și patriotică a haretismului
- I.2. Ideea de „școală națională”
- I.3. Gânditor profund, analist social devotat cauzei prosperității poporului român

II. România într-o nouă etapă social-economică. Șocul tranziției

- II.1. Oglinda nedeformată a tranziției
- II.2. Economia și populația; starea de ansamblu a națiunii
- II.3. Rolul vital al învățământului, științei și culturii
- II.4. Democrația și cultura civică

III. Un model de acțiune socio-culturală sub patronajul spiritual al lui Spiru Haret

Fundația *România de Măine* – 15 ani de activitate

III.1. Funcția constructivă a universității în viața socială.

III.2. Universitatea *Spiru Haret*

III.3. Alte instituții în structura Fundației *România de Măine*

III.4. Noi orizonturi de dezvoltare

IV. Conștiința implicării sociale în interesul prosperității naționale. Neoharetism la începutul secolului XXI

Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură

Proiect de statut

Din volumul Neoharetism la începutul secolului XXI

I. MOȘTENIREA HARETIANĂ ÎN PLAN CULTURAL-ȘTIINȚIFIC ȘI SOCIAL. SPIRU HARET – OMUL ȘI OPERA

În pleiada de personalități luminate ale istoriei naționale, care rămân peste timp modele vii de acțiune și îndemn constructiv la acțiune în fiecare nouă epocă, un loc aparte revine lui Spiru Haret.

Originalitatea și valoarea contribuției sale la afirmarea spirituală și materială a României moderne își au izvorul în dăruirea patriotică pentru întemeierea școlii naționale, în militantisimul inspirat al unor mișcări energice de ridicare economică și culturală a populației. Meritele sale ca reformator social în condițiile românești și europene ale secolului al XIX-lea și începutului celui de-al XX-lea rămân peste timp un tezaur de învățăminte. Esența și perenitatea acestora constau în considerarea cetățeanului ca „pivotal” sau „agent” al vieții sociale, beneficiar al îmbunătățirii existenței și acțiunii oamenilor în contextul unui necesar echilibru social al forțelor generative ale civilizației, pe care o considera ca împlinindu-se prin „creșterea coordonatelor sociale ale fiecărui individ”, ale grupurilor sociale.

Această teză exprimă, în esență, concepția sociologică originală a *haretismului*, acea mișcare socială de amploare națională inițiată și promovată de Spiru C. Haret, ctitor al școlii moderne românești, creator al unei teorii de mecanică socială, matematicianul și sociologul care a întrevăzut și întemeiat aplicarea creatoare a matematicii la studiul fenomenelor și proceselor sociale.

I.1. ESENȚA SOCIALĂ UMANISTĂ ȘI PATRIOTICĂ A HARETISMULUI

Personalitate reprezentativă a științei și învățământului românesc din deceniile de hotar ale secolelor al XIX-lea și al XX-lea, Spiru Haret a trăit și acționat exemplar (1851-1912), studiind în București și la Paris, obținând două licențe, în științele fizice și matematice, susținând o strălucită teză de doctorat (*Asupra invariabilității marilor axe ale orbitelor planetare*). În anul 1878, intră în învățământ ca profesor, iar un an mai târziu este ales membru al Academiei Române. După ce este câțiva ani funcționar superior în sfera învățământului, în trei etape – din 1897 până în 1910 – a fost ministru al instrucției publice și cultelor.

În anul 1910, publică, la Paris, *Mecanica socială*, „o încercare de aplicare a metodei științifice la cercetarea problemelor sociale”, cum scria el în *Introducere*, exprimând speranța că această lucrare, „rod nu numai al raționamentului pur, dar și al observației și al unei experiențe destul de îndelungate, va răspunde într-o anumită măsură unei necesități de care își dau perfect seama aceia care, într-o sferă mult mai puțin întinsă, sunt chemați să se ocupe de treburile publice”. Semnalând o onestitate cauzele ce stau în calea rezolvării multor probleme sociale, printre care și necunoașterea, de la acel timp, a „legilor ce guvernează... fenomenele sociale”, Spiru Haret constată că „există și unii care, din simplitate, interes sau rea-credință, împovărează viața publică cu multe contraadevăăruri... Și, astfel, ceea ce se cheamă politică nu este de multe ori decât o textură de expediente, de meschine subtile, de mici intrigi, de josnicii mărunt – care, de altfel, nu sunt totdeauna chiar atât de mărunte –, în loc să fie ceea ce ar trebui să fie, o știință foarte dificilă, clădită însă pe baze sigure și solide”¹.

Speranța lui Spiru Haret se îndreptă, în epoca lui, în plin proces de reorganizare și restructurare a școlii românești, spre adâncirea cunoașterii și înțelegerii legilor mecanicii sociale, spre instrucție și educație civică lărgită, spre explicarea rațională a mișcării sistemelor sociale și atragerea indivizilor reali, a grupurilor sociale la o activitate socială constructivă, la soluționarea inteligentă a dificilelor probleme ale existenței individuale și sociale. El pleda pentru mobilizarea echilibrată a resurselor materiale și umane, pentru intervenția activă a factorilor economici, intelectuali și morali, care, în teoria lui, în sociologia haretiană, reprezentau forțe generative ale dinamicii sociale.

Pomind de la principii științifice generale, abstracte, Spiru Haret le asocia și le aplica realităților sociale românești, considerând că modul de a trata fenomenele sociale trebuie să fie strâns legat de preocuparea de a „ușura viața societăților”, în sensul că „principiul fundamental al oricărei legi trebuie să fie acela de a tinde la realizarea celei mai mari sume posibile de *bine social* pentru membrii societății respective”. Binele social rezultă din capacitatea fiecărui individ de „a-și conserva și a-și mări pe cât posibil avuția sa economică, intelectuală și morală”, această capacitate depinzând de mulți factori, între care și nivelul de instruire și educație, de moralitate socială. În limbajul haretismului, „binele social necesită creșterea pozitivă a coordonatelor sociale ale fiecărui individ” (p.119).

Consecvent atașat convingerilor sale științifice, principiilor enunțate și crezului său în explicarea mecanicii sociale, Spiru Haret și-a pus întreaga activitate în serviciul „vieții ca forță socială”, al stimulării continue a acțiunii individului în mișcarea socială, pornind de la condițiile istorico-sociale ale timpului său. Astfel, frontul generos al educației, al învățământului a devenit domeniul fundamental al activității sale de peste trei decenii ca „om al școlii

românești” și ctitor al mișcării sociale ce-i poartă numele: *haretismul*. Cum îl caracterizau contemporanii săi, Spiru Haret a rămas în istoria națională dăruind acesteia „*viața ca exemplu și numele ca epocă*”.

De altfel, așa cum aveau să aprecieze, ulterior, alte și alte generații, personalitatea lui Spiru Haret „e mereu actuală”, activitățile sale constructive „au avut repercusiuni asupra a tot ce s-a înfăptuit de la el încoace... Minteă clarvăzătoare a lui Haret și-a dat întâipărea asupra întregului nostru învățământ de la cel superior până la cel primar. Școala, așa cum a organizat-o el, a fost factorul de căpetenie în pregătirea sufletească a generațiilor care aveau să înfăptuiască unitatea națională”, se scria în revista Societății *Tinerimea română* din iunie 1935. În aceeași publicație se afirma că Spiru Haret „a ridicat și a înstatornicit instrucția poporului pe o temelie sigură, pregătitoare de atâtea energii; el a înălțat viața țărănească spre o credință a economiei și sânguiniei, el a deschis prin fecunda sa inteligență atâtea ferice soluții marilor probleme ce au frământat începutul secolului nostru”, fiind vorba, evident, de secolul al XX-lea.

Se descriau, astfel, esența socială umanistă și spiritul patriotic al haretismului, sociologul, omul de știință și ministrul școlilor fiind cel care cerea dascălilor să fie „încălzitorii patriotismului și luminătorii poporului asupra gloriei țării lui în trecut și în prezent și a încrederii nestrămutate ce trebuie să aibă în viitorul ei”.

După cum se știe, Spiru Haret s-a manifestat și ca om politic: a făcut parte din partidul liberal, a fost deputat și ministru de mai multe ori, a urmărit atent viața politică și vicisitudinile ei, în special politicianismul și corupția, s-a preocupat de viața satului, a țărănilor și a comentat înțelegător și favorabil răscola din 1907, ceea ce i-a atras destule și nedrepte critici, inclusiv aceea că ar fi fost „socialist” și ar fi instigat țărării prin studiul *Chestiunea țărănească*. Ceea ce rămâne tracic în opera sa – complexă și multilaterală – sunt concepția și acțiunea social-culturală pentru „binele social” al oamenilor și al țării.

Lată câteva considerente care se constituie în factori de reflecție contemporană, atât în ceea ce privește rolul și funcția culturală, socială și economică a școlii, cât și în perspectiva evaluării la justa lor valoare a tuturor proceselor ce au premers și favorizat actul istoric al Marii Uniri.

Acționând pentru unitatea și tăria statului român – ideal ce a mobilizat conștiința românilor în întreaga perioadă dintre 1877 și 1918 –, Spiru Haret scria, în 1907, că un asemenea ideal nu se poate împlini decât „prin cultură, prin o viață mai bună, prin înțelegerea cât mai exactă a rostului nostru în lume, prin dezvoltarea cât mai mare a simțului de iubire de țară și de mândrie de neam. Cine vrea să scurteze cursul vremii pe alte căi își pierde timpul și munca în zadar, și din vântul pe care-l observă și al unei experiențe destul de îndelungate, va răspunde într-o anumită măsură unei necesități de care își dau perfect seama aceia care, într-o sferă mult mai puțin întinsă, sunt chemați să se ocupe de treburile publice”. Semnalând o onestitate cauzele ce stau în calea rezolvării multor probleme sociale, printre care și necunoașterea, de la acel timp, a „legilor ce guvernează... fenomenele sociale”, Spiru Haret constată că „există și unii care, din simplitate, interes sau rea-credință, împovărează viața publică cu multe contraadevăăruri... Și, astfel, ceea ce se cheamă politică nu este de multe ori decât o textură de expediente, de meschine subtile, de mici intrigi, de josnicii mărunt – care, de altfel, nu sunt totdeauna chiar atât de mărunte –, în loc să fie ceea ce ar trebui să fie, o știință foarte dificilă, clădită însă pe baze sigure și solide”¹.

Această concepție se referea la ansamblul activităților economico-social-culturale, menite a răspunde *cerințelor emancipării sociale și economice, formării unui cetățean modern al statului român modern*.

De altfel, concepția sau gândirea socială – de factură liberal-democratică – și viziunea științifică sociologică – rațional-mecanicistă, înscrisă, desigur, nivelului de cunoaștere al epocii – se contopeau, la Spiru Haret, cu convingeri progresiste, profund patriotice. Acestea l-au determinat și îndemnat să caute explicații realiste, raționale, privind fenomenele și procesele socio-umane, din perspectiva cauzelor efective, cercetate concret și nu imaginate speculativ, clasificate de el ca fiind de natură *economică, intelectuală și morală*.

Profilul său de gânditor social profund, călăuzit de înțelegerea acțiunii sociale concrete, este concludent conturat de principiile și judecățile de valoare expres formulate în *Mecanica socială*, lucrare puțin explorată de literatura sociologică. Sunt exemplare, în această privință, remarcile sale privind *condiția umană a civilizației, îndreptățirea socială și umană a legilor, rolul factorilor economici, intelectuali și morali în asigurarea prosperității materiale și spirituale a indivizilor și colectivităților*.

Este semnificativ a aminti aserțiuni de acest fel ale învățatului patriot Spiru Haret. Analizând raționalitatea civilizației umane, el releva că „niciodată o societate obligată să aleagă între două căi nu o va urma pe cea care necesită cel mai mare consum de energie”, adică pe cea care antrenează pierderi, distrugerii și dificultăți. Spiru Haret atrăgea atenția – nu fără a trimite la starea societății românești de la începutul secolului al XX-lea – că, „în mod general, cantitatea de energie a societății moderne este în creștere”, iar „crearea noilor resurse, întrebuințarea mai judicioasă și într-o

proporție din ce în ce mai mare a forțelor naturale, noile invenții, respectul din ce în ce mai mare pentru viața și drepturile omului sunt tot atâtea cauze ale acestei creșteri”. În mod logic, pentru Spiru Haret, în cele mai multe cazuri, „personalitatea fiecărui individ nu este decât rezultatul acțiunii societății din care face parte; și, la rândul său, această societate suferă efectul acțiunilor pe care indivizii le exercită asupra mediului înconjurător, fiecare pe măsura valorii personalității sale” (p.78).

În lumina tezei haretiene a *binelui social*, legiferarea, legile, „trebuie să aibă drept scop să determine sau să ușureze mișcarea socială (spre progres) în asemenea mod încât pentru toți indivizii ce compun societatea, una sau mai multe din aceste coordonate să aibă în fiecare moment o valoare mai mare decât în momentele anterioare... O lege ideală ar determina o mișcare de translație a corpului social în întregime, în sensul celor trei coordonate posibile (avuuția economică, intelectuală și morală), astfel încât toți membrii societății să aibă parte egală (echitabilă) la beneficiile acestei legi” sau, în orice caz, fără privilegii și abuzuri.

De altfel, trecând pe terenul „concretului social”, „omul școlilor” își exprimă limpede opiniunile: „să presupunem, de exemplu, că o clasă restrânsă de cetățeni a reușit să-și creeze un privilegiu, atribuindu-și în exclusivitate dreptul la învățătură, astfel încât partea cea mai numeroasă a societății să fie condamnată la ignoranță. Știind că ignoranța este cel mai mare rău, sarcina legiuitorului este să distrugă monopolul clasei privilegiate” (p.119-121).

Pomind de la conștiința complexității de interese în societate, de regulă divergente, Spiru Haret se gândea la datoria forțelor publice de a urmări și restabili „echilibrul corpului social”, îndemnând cercetarea sociologică spre analiza și evaluarea concretă, diferențiată și rațională a fenomenelor. El preciza că „nu ajunge ca suma bunăstării economice, intelectuale și morale a unei societăți să fie mare, mai este necesar ca ea să fie repartizată cât se poate de armonios în masa socială, căci este greu să numim bogată sau cultă o societate în care avuțiile colosale ale câtorva indivizi se ridică deasupra unei mulțimi de înfomețați sau în care pătura subțire de intelectuali maschează și ascunde masa de jos care zace în ignoranță. Dacă vreun ideal trebuie urmărit, el trebuie căutat numai în această direcție, căci se poate concepe foarte bine o stare socială în care indivizii să-și aibă partea lor suficientă din toate foloasele civilizației; și dacă atingerea unui asemenea ideal apare dificilă, este totuși permis să se facă mereu eforturi pentru a ne apropia de el, cât mai mult cu putință” (p.173).

Subliniind constant că studiarea forțelor sociale și a modului lor de acțiune constituie partea cea mai însemnată a științei sociale, mai precis a sociologiei, Spiru Haret sintetiza astfel unul din învățămintele istoriei civilizației umane: „O țară este cu atât mai bogată cu cât avuția publică este repartizată la un număr mai mare de oameni. Nimic nu dă o impresie de mizerie atât de mare ca existența unui mic număr de oameni foarte bogați planând deasupra unei mase de săraci” (p.167). Considerând că fiind naturală, firească, aspirația omului la prosperitate, Haret raporta această aspirație la munca, educația și inteligența fiecăruia, o asemenea relație organică trebuind să devină un principiu generalizat de ordine socială și morală.

Inițiativele legislative în sfera învățământului, întreaga activitate ca ministru al învățământului au marcat o nouă și generoasă deschidere a școlii românești, ca factor peren de cultură națională, de instruire a generațiilor, în pas cu dinamica civilizației umane. Practic, toate modificările și adaptările ulterioare în domeniu, inclusiv legiferările de după 1989, s-au aflat și se află, direct sau indirect, prin moștenire de fapt, sub influența ideilor și a concepțiilor luminate ale lui Spiru Haret. *Legile Spiru Haret*, cum s-a înregistrat în conștiința națională denumirea unor reglementări moderne, erau o operă de utilitate publică națională. Așa cum avea să declare autorul lor într-un moment de „bilanț”: „pot să zic că familia mea, de timpuriu, foarte de timpuriu a fost numai școala, așa încât bucuriile și tristățile școlii au fost bucuriile și tristățile mele și m-am identificat în așa fel cu viața învățământului, încât n-a fost nici o greutate pentru mine ca, atunci când am ajuns în vârstă matură, să știu în ce direcțiune să apuc”.

Perioada în care devenise *ministrul cultelor și instrucției publice* – funcție ce i-a fost încredințată în trei legislaturi – 1897-1899; 1901-1904 și 1907-1910 – era aceea când, după proclamarea, în 1877, a independenței de stat a României, se afla în plină desfășurare procesul legiferării, al reglementării instituționale și juridice în toate domeniile vieții sociale, începând, desigur, cu economia, tendința generală fiind aceea a recordării sistematice a tuturor instituțiilor și funcțiilor acestora la noul curs al istoriei naționale, în context european.

Era stadiul în care și învățământul urma aceeași cale a modernizării, legi succesive, la intervale scurte de timp, aducând reglementări mai mult sau mai puțin adecvate, pentru a așeza școala pe făgașul ei firesc. Astfel, în anul 1886, Dimitrie Sturdza, prezentând un proiect de lege, releva că „școala este o instituție publică organică”,

având „un singur fundament: statul; un singur și unic scop: întărirea și asigurarea lui în viitor”. În 1893, o altă lege a învățământului, propusă de Take Ionescu, modifica organizarea învățământului primar, stabilea obligațiile statului față de școală și prevedea măsuri în vederea unei pregătiri mai temeinice a învățătorilor și institutorilor, păstrând însă unele deosebiri între dascălii de la orașe și cei de la sate, pentru ca, apoi, o nouă lege să înlăture deosebirea dintre învățământul rural și cel urban.

Dar legile menționate, care au realizat o anumită structurare a școlii românești în raport cu noua etapă de dezvoltare a țării, nu satisfăceau, în întregime, exigențele acestui stadiu, fiind nevoie de un învățământ dinamic și realist, care să pregătească mai eficient tineretul în raport cu avântul industriei, comerțului și agriculturii, cu intrarea țării, ca entitate statală independentă, în circuitul economic european și mondial, cu afirmarea personalității culturale a poporului român, care, în preajma secolului al XX-lea, aspira la înfăptuirea unor noi idealuri, în centrul cărora se afla, neîndoielnic, unirea tuturor românilor, făurirea statului național unitar român.

Într-o expunere de motive înaintată Parlamentului și publicată în 1897, Spiru Haret explica rațiunile reorganizării și restructurării învățământului secundar și superior prin necesitatea orientării școlii spre nevoile concrete ale țării în domeniul economiei și vieții sociale, al culturii și științei. Cum avea să se explice el în mod plastic mai târziu, într-o scrisoare către direcțiile unor licee, „societățile moderne au trebuintă numeroase și complexe, diferite de ale celor antice, și cunoașterea lor este indispensabilă acelor care au să trăiască la un loc cu contemporanii lor, iar nu cu societatea greacă și latină de acum 2000 de ani. Viața este prea scurtă, timpul este prea scump pentru ca tinerii să consacre 8 ani la preumblări în grădinite lui Academus, iar la vârsta de 20 de ani să se găsească în lume tot așa de străini ca și un contemporan al lui Platon, care ar fi dormit 24 de secole”.

În retrospectiva istoriei, evaluând semnificația legiferărilor haretiene, se poate spune că roadele acestora se vor regăsi în afirmarea socială a generații și generații de absolvenți ai învățământului românesc, propulsate în viața socială, economică și culturală a țării, prin ceea ce am putea numi *spiritul, concepția, organizarea și modernizarea haretiană*. Iar spiritul în care au fost concepute și aplicate asemenea legi izvoră din cel puțin două premise istorice, pe care le subliniasse, îndeajuns de limpede, Spiru Haret, într-unul dintre numeroasele sale studii și articole. „În prima linie – scria el – avem datoria de a ne apăra drepturile noastre de stat liber și stăpân la el acasă, iar timpul în care trăim formează, fără îndoială, una din epocile cele mai însemnate din istorie”, o problemă fundamentală a aceluia timp, de care depindea – ca și astăzi – viitorul oamenilor și al țării, fiind școala, învățământul.

Spre exemplu, *Legea asupra învățământului secundar și superior* din anul 1898 răspundea unor asemenea comanda-te majore, iar analiza structurii și a conținutului său, a principiilor pe care le-a statuat, este de natură a pune, și mai puternic, în lumină personalitatea și moștenirea marelui ctitor al școlii moderne românești².

Raportorul, în Parlament, al *Legii Spiru Haret* a fost unul dintre colaboratorii săi apropiați. C. Dimitrescu-Iași, profesor la universitățile din Iași și București care, adresându-se deputaților vremii, spunea: „proiectul de lege prezentat Camerei de către actualul guvern este o lucrare rezemată pe un șir bogat de informații; el se prezintă ca o sinteză a tendințelor de reformă cuprinse în diverse încercări făcute până astăzi în țară de către diferiți oameni politici și oameni de școală. Ca atare, acest proiect este merit să satisfacă trebuințele învățământului secundar și superior, potrivit cerințelor culturii moderne și nevoilor reale ale țării”. Iar, mai departe, adăuga: „ideea care ne-a călăuzit în alcătuirea noului proiect a fost să dăm învățământului o astfel de organizare, încât să satisfacă și nevoile actuale ale statului și să aibă, în același timp, destulă *elasticitate* pentru a garanta dezvoltarea treptată a învățământului, în paralel cu progresul ce-l face statul român”.

Spirit realist, deschis colaborării cu toți cei interesați și capabili, valorificând creator organizarea și legislația de până la el, Spiru Haret considera că „o lege nu este o operă originală a unui individ, ea este rezultatul unei munci de colaborare”, principiu pe care l-a aplicat consecvent, în pofida multor dificultăți și opreliști, chiar a unor gesturi de neîncredere și împotrivire distructivă, venite din partea unor contemporani ai săi.

Personalitate exemplară a vieții sociale românești, adevăratul făuritor al învățământului românesc modern, reprezentant de frunte al științei și culturii naționale, Spiru Haret a fost și rămâne, prin activitatea și opera sa, un întemeietor și creator de prestigiu în domeniul învățământului și științei, moștenirea sa purtând peste generații imaginea de patriot luminat. Puternica sa personalitate, multilateralitatea domeniilor în care s-a afirmat mereu, cu exemplară competență, au determinat pe contemporani și pe urmași ai săi să afirme succesiv despre el că a fost, deopotrivă și simultan, un mare ministru al școlilor, un reformator pedagogic, un mare legiuitor școlar, un pedagog metodician și un om de știință, dar și ceva mai mult decât toate acestea.

¹ Spiru Haret, *Mecanica socială*, Editura Gramar, București, 2001, p. 9-10. În continuare, trimiterile la această lucrare vor fi menționate în text.

² Am abordat direct această problemă – reluată, parțial, în continuare – în lucrarea *Perenitatea unei moșteniri, 100 de ani de la adoptarea Legii Spiru Haret*, Editura Fundației *România de Măine*, București, 1998.

Recent, Fundația *România de Măine* și Universitatea *Spiru Haret* au sărbătorit 15 ani de rodnică activitate. La festivitatea care a avut loc în amfiteatrul studio din edificiul situat în Șoseaua Berceni au participat peste 700 de invitați, cadre didactice și studenți ai universității care au urmărit cu interes filmul consacrat aniversării și spectacolul artistic, susținut în mare parte de studenți ai facultăților de Muzică și Teatru.

Din volumul *Neoharetism la începutul secolului XXI*

II. ROMÂNIA ÎNTR-O NOUĂ ETAPĂ SOCIAL-ECONOMICĂ. ȘOCUL TRANZIȚIEI

După Marea Unire din 1918, România a intrat într-un nou stadiu de dezvoltare și civilizație, parcurgând o *dinamică socială* specifică, marcată de *împliniri*, dar și de rămânări în urmă, cauzate de disfuncționalități, dar și de influența sau consecințele unor intervenții sau *forțe instantanee*, cum numea Spiru Haret războaiele, revoluțiile, răsturnările sau rupturile sociale, calamitățile naturale de proporții. Acestea au produs și pot genera *șocuri* (pierderi de energie vie) în *corpul social*, care suportă *deformări*, fiind necesare noi eforturi pentru *reechilibrare* și evoluție social-economică spre o civilizație nouă, superioară.

Este și astăzi viabil și realizabil criteriul haretian al civilizației umane echivalat cu *binele social*, care presupune o *stare socială în care indivizii – să-și aibă partea lor suficientă din toate foloasele civilizației*, o civilizație împlinită prin *creșterea coordonatelor sociale ale fiecărui individ*.

Din această perspectivă, la vremea lui, haretismul era conceput și s-a afirmat ca o

mișcare socială generală, stimulată prin școală, învățământ și educație, prin cultură, ca izvor viu al fondului material și spiritual al societății românești, condiție vitală a civilizației, a dezvoltării economice, sociale și morale.

În lumina acestor considerente se ridică întrebarea: dacă răsturnările social-politice din decembrie 1989 și tranziția începută atunci au fost și continuă să fie un șoc – iar „orice corp social care primește un șoc suportă o anumită deformare”, modificându-și în timp configurația, înaintând spre „binele social” –, de ce șocul tranziției se resimte puternic, mai mult prin deformări și pierderi de energie socială decât prin câștiguri în direcția „binelui social” al indivizilor și al colectivității naționale?

Răspunsul nu poate veni decât din analiza concretă și obiectivă a realității economico-sociale a tranziției, un proces complex, costisitor social și de durată, pe care unii l-au „decretat” prematur ca fiind încheiat. Analiza obiectivă, lipsită de prejudecăți arată că lucrurile nu sânt așa.

II.1. OGLINDA NEDEFORMATĂ A TRANZIȚIEI

În societate, pierderile cauzate de șocuri – oricare ar fi natura lor – se pot recupera în timp iar, cu cât acest timp este mai scurt, cu atât este mai evident că societatea, oamenii, acționând rațional, au găsit calea de a se constitui într-o nouă sursă de energie care să devină, cum scria Spiru Haret, „forța de expansiune și de progres în direcția economică, intelectuală și morală” dorită (proiectată), ca și forța de rezistență împotriva altor primejdii (112). Din păcate, nu acesta este cazul tranziției postdecembriste, oglinda reală, nedeformată a acesteia oferind imagini ce sunt mai aproape de stări critice, de criză, decât de normalitate și progres durabil.

La aproape 17 ani după răsturnarea din 1989, se poate vorbi despre *șocul* socio-uman al tranziției, care a deschis și perpetuat – dincolo de practicile pozitive ale democratizării și înlăturării totalitarismului – o serie de anomalii: secătuirea patrimoniului național, reforme „în gol”, pierderi de *energie socială*, reîntoarceri la sărăcie endemică și analfabetism etc.

În România, tranziția începută după 1989 deschidea noi orizonturi social-economice. Din motive obiective, aceste orizonturi nu puteau fi de la început clare, însă din cauze subiective, acestea aveau să se închețeze nepermis de mult, să genereze dezamăgiri sociale. Fapt este că progresul economic al țării a fost inegal, cu oscilații continue, economia națională degradându-se accelerat, cum constată numeroase analize interne sau internaționale. Una dintre concluziile acestor analize, devenită un fel de numitor comun, relevă că starea economiei românești evidențiază, pentru anii 1990-2006 – pe lângă unele schimbări pozitive ale trecerii la un nou sistem socio-economic – îngrijorătoare curbe descendente, ale căror ecouri negative au fost, sunt și vor fi, încă, puternic resimțite. Considerate în relația lor organică, datele statistice privind principalii indicatori socio-economici – relevanți pentru a evalua *starea națiunii* – indică faptul că *nivelul, ritmul și calitatea vieții materiale și spirituale* nu numai că au stagnat, dar au cunoscut îngrijorătoare degradări în toate domeniile, începând cu producția industrială¹.

Tabloului „căderii” industriei i se adaugă situația gravă din agricultură, din transporturi, din comerț, din sfera serviciilor și ocupării forței de muncă. După anul 1990, agricultura urmează un curs sinuos, atât din cauza modestelor posibilități financiare ale marii majorități a agricultorilor, pe fondul reducerii substanțiale a sprijinului acordat de stat, cât și al limitării continue a capacității de a corecta influențele negative ale condițiilor naturale neprielnice (prin irigații, mecanizare etc.). Parcurs de tractoare și mașini agricole este uzat fizic și moral, cu parametri de lucru adesea neadevăți la structura exploataților funciare de tranziție, caracterizată printr-o excesivă fărâmițare, dominantă fiind unitățile de mici dimensiuni. Totodată, creșterile mari de prețuri la produsele chimice (îngrășăminte, erbicide, insecticide, fungicide) și la lucrările de irigații (practic, distruse pe mari suprafețe) au îngrădit mult accesul agricultorilor la aceste produse și servicii.

Indicatorii de sinteză privind economia, în mod special Produsul Intern Brut din perioada 1990-2006, oglindesc oscilațiile acestora la scară macroeconomică. În esență, fluctuațiile exprimă o stare de dezechilibru, puternic resimțită în sfera vieții social-economice concrete, de fapt în nivelul de trai al majorității cetățenilor. Este, de aceea, îndreptățită concluzia potrivit căreia *tranziția românească a fost continuu răvășită de contradicția dintre micro și macro-stabilizarea economică*,

dintre economia nominală și economia reală, în sensul că relativa stabilizare macroeconomică nu și-a transferat efectele asupra economiei reale și a vieții cetățenilor. Cum apreciază reputați economiști români, diminuarea contribuției la crearea PIB a unor ramuri economice, îndeosebi a industriei, care oferă un potențial ridicat de creare a valorii adăugate brute, nu a fost, în unele perioade ale tranziției, decât într-o mică măsură compensată de creșterea ponderii altor ramuri (tranzacții imobiliare, servicii publice, comerț și turism, transporturi și telecomunicații). Tocmai ramurile economice care au înregistrat un pronunțat declin economic au determinat regresul indicatorilor PIB, indicii medii ai producției industriale rămânând continuu, între 1991-2006, cu mult sub nivelul anului 1989, luat ca moment de referință cantitativă pentru a evalua economia tranziției.

O asemenea situație a adus și aduce încă în atenția opiniei publice întrebarea, desori roșită în analize ale specialiștilor sau în sondaje de opinie, „*Către ce fel de economie se îndreaptă țara?*” În respectul adevărului, trebuie spus că o asemenea întrebare a primit mai mult răspunsuri conjuncturale, cu caracter electoral-speculativ decât proiecte și strategii realiste, apte a configura o economie înșănătoșită, înscrisă unei dezvoltări durabile.

Fapt este, însă, că după 1989 s-au resimțit puternic „costurile” negative ale tranziției, primul și cel mai dăunător fiind *scăderea producției naționale*, pe ansamblu și în cazul indicatorilor săi relevanți. Economiștii au abordat o asemenea cădere, înțelegând prin producție națională întregul front al activității economice din societate, iar, potrivit calculului, starea de involuție a economiei naționale a evidențiat însemnate pierderi, aproape irecuperabile.

Este adevărat că, potrivit datelor statistice, în unele intervale de timp, și-au făcut apariția unele tendințe de creștere economică. Acestea nu sunt însă urmarea multor promisiuni schimbări structurale sau a ajustării macroeconomice, ci rezultatul, pe termen scurt, al unor conjuncturi interne sau externe favorabile.

În jurul situației economico-sociale a țării s-au purtat, încă din 1990, polemici sterile, exprimate, din când în când, prin variante de „cărți albe” și „cărți negre” ale guvernelor, preocuparea fiecărei variante fiind mai mult aceea de a discredita pe „ceilalți” decât de a analiza realist starea economiei și, în consecință, a societății românești în tranziție. Astfel, ca urmare a multiplelor procese economico-sociale negative, auvia națională, aparatul de producție al țării și condițiile de existență a majorității populației au suferit cele mai mari pierderi din istoria modernă a țării. Este o realitate că, în ultima jumătate a secolului XX, țara noastră a cunoscut atât o dezvoltare și o acumulare de avuție fără precedent, cât și o distrugere de proporții în sfera forțelor de producție. După 1989, potențialul economiei naționale s-a diminuat substanțial, încât fondul de resurse, de mijloace de producție este considerabil redus, fapt ce a complicat și complică proiecția realistă a viitorului.

Prin scăderea drastică a producției naționale, prin distrugerii masive ale aparatului de producție și a unor resurse tehnice materiale, prin folosirea incompletă a forței de muncă, economia românească a fost dată înapoi cu zeci de ani. Cele mai mari daune le-a înregistrat industria, prin scăderea producției, deteriorarea aparatului de producție în toate ramurile, abandonarea a sute de secții, fabrici și instalații, dezmembrarea și transformarea în mormane de fiare vechi a unor uzine întregi, abandonarea a sute de șantiere de construcții cu întregul lor utilaj, reducerea

sub jumătate a capacității de acoperire a pieței interne cu produse, diminuarea contribuției industriei la export, creșterea importurilor și „încercarea” negativă a balanței de plăți, a datoriei externe etc. Pe scurt, o asemenea involuție este expresia unui *grav proces de deindustrializare*.

Agricultura, la rândul său, a suportat, de asemenea, mari daune, prin scăderea producției, necultivarea unor întinse suprafețe de teren, distrugerea unei importante părți a patrimoniului material de producție – clădiri, mijloace de muncă etc. –, diminuarea sub jumătate a șeptelului și a producției sale, deteriorarea gravă a marilor sisteme de irigații. După estimările specialiștilor, capitalul investit în îmbunătățiri funciare, de circa 6 mld. dolari până în 1989, s-a redus, prin distrugeri, fur, uzură fizică și depreciere productivă, cu 75% la irigații, 85% la desecări și 90% la drenaje.

Procesul de deteriorare s-a manifestat și în domeniul transporturilor feroviare și rutiere, prin scoaterea din funcțiune – din cauza reducerii însemnate a cerințelor de transport, dar și a distrugerii unei mari părți a materialului rulant – a zeci de mii de vagoane, mii de mașini de tracțiune, mii de autocamioane. Transportul maritim, domeniu ce situa România, după capacitățile disponibile, pe al 10-lea loc în lume, s-a apropiat de desființare.

Datorită deteriorării economiei și unor mecanisme primitive de acumulare a capitalului, tranziția a atras, după sine, scăderea drastică a nivelului de trai al majorității populației, reducerea masivă a numărului de salariați și scăderea salariului real.

Toate acestea exprimă, în forme diferite, starea reală a economiei, apariția și manifestarea unor semne de criză economică, socială și morală ce însoțesc tranziția la economia de piață. Astfel de semne s-au concretizat în fapte economice și sociale de necontestat: capacități de producție și transport distruse; capacități de producție neutilizate; traiul populației la limita și sub limita sărăciei; management defectuos al întreprinderilor publice, întemeiat, adesea, pe interese personale și de grup, în dauna comunității și a progresului național; agricultura, în mare parte, de subzistență; proliferarea analfabetismului; corupție pe scară largă; birocratie excesivă. Accesul populației sărace la locuințe a fost paralizat, iar costurile de furnizare a utilităților publice – apă, încălzire, iluminat electric – au scăpat de sub control.

Din perspectiva sociologică mai largă, manifestarea comportamentelor deviate sau delincvente și creșterea numărului lor sunt consecința unei stări de *anomie socială*, caracterizată prin absența sau conflictul normelor și valorilor din viața socială. Societatea românească în tranziție, marcată de dezarticularea sistemului normativ dominant din perioada anterioară anului 1989, de conflicte între vechiul sistem și cel nou, în curs de formare, este o societate anomică, generatoare de delincvență. Situațiile anomice izvorăsc, potrivit sociologilor, din lipsa de adevărate a împrejurărilor sociale obiective la așteptările indivizilor de a realiza scopurile personale. Angajând o stare de conflict normativ, de absență a unui ghid de conduită care împiedică, cel puțin temporar, pe indivizi să se orienteze în acțiunile și comportamentele lor după standarde clare, anomia sintetizează acea stare a organizării sociale lipsite de coeziune, datorită pierderii caracterului relativ al vechilor norme și întâzierii funcționării normale a celor noi. Pe acest fundal, nu poate fi ocolit adevărul că, în societatea românească a tranziției, s-a agravat starea infracțională, crescând spectaculos delincvența juvenilă.

Analizele concrete pun în evidență faptul că, în istoria mai veche sau mai nouă

a țării, s-au depus mari eforturi, care au presupus sacrificii și costuri social-umane, pentru redresarea economico-socială, după evenimente grave, cum au fost cele două războaie mondiale, crizele economice, schimbările dramatice de regimuri socio-politice etc. dar, în timp ce, în trecut, simptomele refacerii au fost sesizabile după o vreme relativ scurtă de la apariția stării de criză, astăzi, la aproape 17 ani de la răsturnarea din decembrie '89, după schimbări de putere pe calea democratică a alegerilor, redresarea economică și socială întârzie, nu-și arată efectele pozitive.

La începutul secolului al XXI-lea, societatea românească se află, mai mult decât oricând, într-un punct crucial: trebuie să răspundă, coerent și simultan, efectelor distructive ale unor puternice seisme social-economice ale ultimei jumătăți de secol, agravate de replicile lor târzii, și să relanseze un amplu și eficient proces de dezvoltare, într-un nou context european. Acesta este, în fapt, un obiectiv comun al întregii construcții europene, dar înlăptuirea lui în țara noastră devine o cerință social-istorică de urgență. Dacă trecutul mai îndepărtat sau mai recent poate fi caracterizat prin persistența unei multitudini de dificultăți, viitorul presează imperios către o construcție economico-socială pe noi alinamente. *Căutarea strategiei corecte în această direcție a fost și este, încă, o sarcină grea, fiind necesar ca în acțiunea de redresare să se pornească de la radiografierea onestă a situației existente*.

Starea economică și socială a țării, în pofida unor tendințe pozitive, rămâne încă departe de așteptările societății, ca și de promisiunile diverselor proiectii și programe politice.

Spre exemplu, pentru a aduce în discuție un singur aspect macrosocial, pe măsură ce tranziția a înaintat în timp, *deindustrializarea* țării a devenit o realitate deconcertantă și păguboasă. În acest context, nu ne propunem să discutăm cauzele ori să căutăm vinovați pentru erori de strategie, jocuri de interese, îngustimi de vederi față de moștenirea trecutului, incompetențe manageriale, nepriecpere sau alte motive. Fapt este că *deindustrializarea are consecințe deosebit de grave pe termen lung*, societatea românească rămânând, în ansamblu, în urma fluxului mondial al

Către ce fel de economie se îndreaptă țara?

Căutarea strategiei corecte în această direcție a fost și este, încă, o sarcină grea, fiind necesar ca în acțiunea de redresare să se pornească de la radiografierea onestă a situației existente.

Starea economică și socială a țării, în pofida unor tendințe pozitive, rămâne încă departe de așteptările societății, ca și de promisiunile diverselor proiectii și programe politice.

Adevărul vieții social-economice românești a tranziției este acela că trecerea la economia de piață, la libertatea de a acumula proprietate și a conduce o economie privată s-a făcut nu prin dezvoltare, așa cum ar fi fost de dorit, ci prin involuție. Procesul a costat aproape o treime din economie în termeni umani; aceasta înseamnă sărăcirea unor categorii importante de populație, pierderea a aproape patru milioane de locuri de muncă, reducerea salariului real cu mai mult de o treime față de 1989, scăderea natalității și creșterea mortalității, degradarea valorilor sociale, generalizarea corupției, creșterea infracționalității, violență, degradare umană.

renovărilor tehnologice. Or, în lumea de azi, tot mai evident reglată de „ceasornicul” globalizării și interdependențelor, dezvoltarea „monoeconomică” este de neconceput, echivalând cu autocondamnarea la subdezvoltare și sărăcie perpetuă.

O analiză de ansamblu, în oglinda de cristal a raționalității și obiectivității, deci nedeformate subiectiv, a tranziției românești, altfel spus, evaluarea în spirit realist a stării națiunii, reliefează o serie de cauze, obiective și subiective, frecvent invocate pe agenda dezbaterilor publice, dar în absența unei concepții strategice generale, teoretice și practice asupra tranziției, sub presiunea unor atitudini, adesea precipitate și confuze în soluționarea complexelor probleme ale dezvoltării, în condițiile unei economii dezechilibrate, nefuncționale, ca ansamblu, și subcapitalizată, ca dotare.

Se poate spune că principala problemă a „guvernării tranziției”, indiferent de coloratură și de alianțe politice, s-a arătat a fi capacitatea limitată de finalizare a reformelor, încât este îndreptățită observația critică formulată expres de unele evaluări externe: diversele măsuri și acțiuni de reformă nu *au reușit să aducă într-un cadru coerent politice ad-hoc. Procesul de decizie a rămas fragmentat, supus influențelor politice conflictuale; fără o abordare coordonată, autoritățile au trebuit să se zbată printre șocurile pe termen scurt*.

În tot acest răstimp, preocuparea pentru abordarea teoretică principală și strategică a fost și rămâne aproape marginală, fiind,

din păcate, substituită de o continuă ceartă politică infructuoasă, partizană. Interesul național a fost adesea doar „mimat”, invocat de formă. Altfel spus, s-a făcut puternic resimțită, în sfera conducerii sociale, incapacitatea de a se urmări realizarea agendei tranziției sau de a rezolva succesiv și a gestiona coerent problemele dificile ale țării, în complexitatea lor și la timp. Disputa sterilă în jurul necesarelor reforme este, în această privință, un exemplu concludent.

În legătură cu evoluția contradictorie a tranziției, este de remarcat că un asemenea proces istoric complex se caracterizează prin anumite trăsături și cunoaște anumite ritmuri. În genere, conceptul de tranziție are sensul de trecere graduală, printr-o succesiune de reforme în toate domeniile, de la un sistem economico-social la altul. Tranziția este, în fapt, o *etapă istorică, variabilă în timp, de transformări fundamentale în toate structurile economice și sociale ale societății, în componentele și mecanismele sale de funcționare, în osatura instituțională și legislativă, până în conștiința, în mentalitatea și comportamentele membrilor comunității date, respectiv, devenirea în alt sistem social, deosebit radical de cel anterior*.

În opinia noastră, tocmai o asemenea radicalitate, care semnifică transformări de profunzime, solicită ca, în orice demers analitic – iar, pe cale de consecință, în orice proiect social realist construit și responsabil asumat –, să se țină seama de condițiile determinante ale procesului ca atare. Dintre aceste condiții sau premise, ca expresie a relațiilor organice dintre continuitate și discontinuitate istorică, sunt de amintit, din perspectiva prezentei analize, următoarele:

1) noul sistem nu apare pe un „teren gol”, ci preia, mai mult sau mai puțin deliberat, un patrimoniu material preexistent, de o anumită calitate și valoare;

2) zestrea umană și culturală își pune amprenta asupra ritmului și conținutului tranziției;

3) destinul istoric al acesteia este dependent de patrimoniul moștenit, dar și de capacitatea de acțiune sau gestiune a factorilor subiectivi propulsați în noile structuri (instituții) decizionale;

4) prioritatea creării și afirmării, mai întâi, a formelor (instituțiilor) politice și legislative, cadrul economic urmând a se constitui în timp;

5) rolul contradictoriu, generator de dificultăți, al factorilor subiectivi, de a lua în stăpânire și a contura strategic drumul tranziției, deschizând orizonturile credibile și realiste ale intrării în normalitate.

O concluzie mai generală, sugerată de lecțiile istoriei naționale, evidențiază că, în timpuri de criză și de trecere de la un stadiu la altul de dezvoltare, s-au resimțit și fructificat, în interes național, ample eforturi de redresare. Una dintre aceste lecții arată că, totdeauna, mai ales în condiții de confruntare colectivă, generalizată, cu dificultăți economico-sociale, cu moravuri sociale și mentalități neconstructive, s-a

României Maria a fost, după cum se cunoaște, greu și contradictoriu, cu sușiri și coborâșuri, cu lumini și umbre, adesea confuz interpretate, îndeosebi datorită anumitor orientări sau interese politice.

Caracterizând tranziția pe care o parcurgea România la începutul secolului al XX-lea, avizatul observator al psihologiei poporului român, care a fost Dumitru Drăghicescu, scria: „În epoca de tranziție în care ne aflăm, fiindcă toate tiparele de activitate, de cugetare și de simțire s-au topit, ne găsim într-o atmosferă psihologică și socială plină de anarhie, foarte complexă, haotică. Această stare de lucruri, prin necesitatea ei de a se stratifica și armoniza, va trebui să cheme și să provoace personalități creatoare, puternice, de primă ordine, care să străpungă, energic și de aproape, această complexitate anarhică și s-o toarne în tipare noi”.

Analizând societatea românească de după Marea Unire, Mihail Ralea observa, cu mahnire, că România era „o țară adusă la sapă de lemn, batjocorită și umilită, ... un stat a cărui unificare sufletească amenință să se descompună. Dar mai ales o țară care și-a pierdut busola morală și dreptatea și care se zbate în expediente de aventură de la o zi la alta, între protestarea internă și disprețul străinătății”. Căci nu este ocazie în care țara noastră să nu primească reproșul ori umiliința străinătății”.

Aceste constatări se refereau la tranziția de la începutul secolului trecut, dar similitudinea de situații îndreptățește tentația de a se crede că ar putea fi vorba despre actuala tranziție.

Tranzițiile nu trebuie să însemne doar distrugere, prăbușire, regres, ci mai cu seamă creație, efort conștient de prevenire a distrugerilor și pagubelor, de dezvoltare a noi și noi valori ale patrimoniului național. Din păcate, nu există nici până acum o lege a patrimoniului național, lege de însemnătate capitală pentru apărarea avuției naționale, care reprezintă expresia, cumulată în timp, a activității materiale și spirituale a întregului popor român. O astfel de lege, adoptată încă la începutul tranziției, ar fi ocrotit patrimoniul național împotriva jafului și corupției la care acesta a fost expus continuu, făcând posibilă apariția, peste noapte, a „îmbogățiților tranziției”.

Ne întrebăm și întrebăm: De ce tranziția românească a trebuit să fie un sinonim al deșertului economic, spiritual, chiar politic, din moment ce politicul s-a scufundat într-un politicianism arțăgos și hrăpăreț?

De ce România a trebuit și trebuie să plătească în exces apartenența la un sistem pe care nu ea l-a ales, ci i-a fost hărăzit de înțelegerile marilor câștigători ai celui de-al doilea dezastru mondial?

De ce o țară cu deosebite resurse, cu mână de lucru calificată, cu dezvoltări economice recunoscute pe plan mondial, o țară care, poate mai mult și mai repede decât celelalte din familia Estului, s-ar fi putut așeza temeinic și la timp pe drumul competitivității și al progresului european, a trebuit să aibă un asemenea parcurs nefecitric?

De ce, în această țară, în care s-a vorbit de-a lungul istoriei, cu disperare, dar și cu o anumită voluptate, de „generații de sacrificiu”, mai era nevoie de încă o generație de sacrificiu?

După aproape 17 ani de „traversare a deșertului”, avem dreptul, dar și datorita morală de a pune aceste întrebări, dar și de a căuta, cu forțe unite, răspunsuri constructive la acestea sau altele ca ele.

În ordinea progresului social, din perspectiva aspirațiilor social-umane, tranziția înseamnă sau trebuie să însemne proiecție a viitorului, configurarea lui realistă, pornind de la valorificarea optimă a resurselor, de la analiza obiectivă, fără prejudecăți a drumului parcurs, acela că o societate în profundă schimbare, trebuie să examineze lucid, nepartizan, experiența trecutului, pentru a-l compara obiectiv cu prezentul, în căutarea firească a viitorului așteptat și meritat.

II.2. ECONOMIA ȘI POPULAȚIA; STAREA DE ANSAMBLU A NAȚIUNII

Din perspectiva investigației socio-economice, a examina drumul de până acum al tranziției înseamnă a prezenta și descrie, în termeni obiectivi, cel puțin doi parametri esențiali: *starea reală a economiei și starea de fapt a populației*. Luate împreună, aceste domenii determinate ale vieții sociale *dau măsura stării de ansamblu a națiunii*, fac mai clară imaginea țării reale și permit estimări constructive privind viitorul, generând, după caz și în funcție de opțiuni, încredere în acest viitor. Din aceste considerente, nici nu ne propunem a discuta și evoca politica sau politicile tranziției, deoarece, în mod evident, în prim plan analitic ar veni recunoașterea și evaluarea diferitelor orientări subiectiviste, înfădate inerent partizanatului și intereselor de grup, care sunt moduri naturale de a fi și a acționa al politicii, al forțelor aflate într-un moment sau altul în poziția de a decide și a aplica decizia, inclusiv în virtutea *reprezentării democratice*, adesea fără ca toți cei reprezentați să mai aibă legătură (sau interes) cu cele stabilite. Să ne amintim celebra formulă a lui Nicolae Iorga, care spunea că adeseori țara reală se arată a fi „alta decât promisiunile electorale” și „alta decât țara gazetelor”, după cum Dimitrie Gusti făcea distincție între „țara reală” și „țara legală”, în sensul că ce se declară „oficial” nu este totdeauna și „real”.

Sondajele de opinie, efectuate frecvent în ultimii ani, relevă convingerea sau aprecierea unor eșanțonare reprezentative ale populației, potrivit căreia orizontul de așteptare a unui viitor mai bun, în loc să se apropie, s-a îndepărtat. O asemenea percepție socială negativă se explică prin faptul că, pentru mulți cetățeni, calitatea vieții s-a depreciat sub presiunea *sărăciei generalizate*, a *ineficienței socio-economice a unor reforme mai mult disputate politic decât aplicate practic*.

¹ Am prezentat mai pe larg această situație în lucrarea *România la începutul secolului XXI. Starea națiunii 2004*, Editura Fundației România de Măine, București, 2004.

(Urmare din pag. 3)

Prezentată statistic, oficial, starea economiei arată că, deși s-au înregistrat unele creșteri în plan economic, rămâne *realitatea discrepanțelor și inadverențelor dintre așteptări și starea de fapt a națiunii*. Oricât de binevoitor ar fi privite realizările, câștigul social real al anilor tranziției nu poate fi convertit automat în împliniri pe măsura așteptărilor și îndreptății *majorității populației*, după cum nu poate fi contestată o evidentă pierdere de timp prețios și nici nu poate fi ignorat avertismentul – venit și din afara țării – că, până la atingerea standardelor economice europene, mai este încă un drum lung de parcurs. După cum se știe, documente ale unor organisme europene au semnalat că, în pofida unor creșteri economice, România a obținut progrese mici în ce privește convergența reală cu nivelulul venitului pe locuitor din țările Uniunii Europene, fiind evidente o serie de inegalități frapante.

Economiștii explică fenomenul creșterii unor indicatori economici, precum PIB pe locuitor, în anii 2000-2005, și tendința lentă de creștere a nivelului de trai, prin faptul că procesul de dezvoltare nu poate să se reflecte imediat, în același an sau în anii imediat următori, datorită influențelor indirecte ale mecanismelor economiei asupra vieții oamenilor. Se apreciază că acesta va înregistra evoluții ascendente în următorii ani, condiționate, desigur, de consecvența aplicării unor strategii economice și sociale coerente și realiste.

Totodată, decalajele se explică și prin faptul că o bună parte a creșterii economice, a rezultatelor sale este preluată, prin mecanismele imperfecte ale economiei de piață, prin corupție etc., de grupuri de interese și de capital bancar, industrial, comercial, care au acces la canalele de redistribuire, *redirecționând* valoarea adăugată în aceste zone, în timp ce majoritatea populației cu venituri fixe reduse (salariați, pensionari) nu ajunge să beneficieze de creșterea consemnată oficial.

Asfel, cu toate că datele statistice relevă tendințe pozitive în funcționarea mecanismului economiei de piață, pe ansamblul anilor tranziției, *economia*, care este *pivotal* sau *pârghia vitală a stării națiunii*, oglindește mutații negative în contribuția ramurilor de producție la formarea PIB, respectiv, reducerea ponderii sectoarelor cu potențial de creare a unei valori adăugate brute mai ridicate și creșterea ponderii altor ramuri cu potențial mai scăzut. Totodată, fenomene precum scăderea productivității sociale a muncii, creșterea continuă a datoriilor agenților economici față de bugetul de stat, reducerea în unele sectoare a volumului investițiilor, deteriorarea balanțelor comerciale la produsele agroalimentare, la grupa materii și produse textile, în sensul creșterii mai rapide a importurilor (îndeosebi de produse finite, inclusiv mărfuri uzate), comparativ cu exporturile, sporirea excesivă a exportului de lemn brut, cojit și fasonat, de fier vechi și a altor produse nesupuse efortului intern al prelucrării, diminuarea substanțială a importurilor de materii prime minerale destinate procesării în țară, restrângerea forței și capacității de producție, în general de dezvoltare a țării, sunt și expresia ineficienței reformelor economice, legiferărilor incomplete, amânate sau eronate, cum au semnalat diverși comentatori.

O problemă esențială a reformelor social-economice o reprezintă, pentru tranziție, *privatizarea*, considerată a fi o cale a intrării în normalitatea economiei de piață. Din păcate, datele statistice, starea reală de fapte în acest domeniu nu confirmă promisiunile și previziunile, pentru unele cazuri notorii „rezultatul” fiind pierderea, furtul, falimentul. Asfel, cu toată creșterea cantitativă înregistrată în domeniul privatizării, eficiența sa, pe ansamblu, nu este, încă, cea așteptată. Indicatorii de performanță ai agenților economici, în general, ai sectorului privat, în special, sunt încă nesatisfăcători în ceea ce privește contribuția la redresarea economică, la crearea de noi locuri de muncă și creșterea cantității și calității mărfurilor exportate. S-au amplificat consecințele economice și sociale negative ale unor eșecuri ale privatizării. Unele foste mari unități de producție aproape că au dispărut fără urmă în pădura grupurilor de interese ale unor investitori-spoliatori.

Multe „privatizări” nu au fost altceva decât o soluție imorală adoptată de guvernanți vremelnici pentru a-și răsplăti clienții politici. Iar efectul s-a văzut în scurt timp: întreprinderi cu dotări tehnice performante, cu mii de muncitori, care își întrețineau familia din profesia lor, au fost pur și simplu devalizate rapid, mașinile și instalațiile – unele care produceau numai pentru export – fiind „valorificate” ca fier vechi; muncitorii au fost concediați, „valorificări” financiare au îngrășat conturile unor „întreprinzători”; orașe întregi au fost transformate în așezări fără orizont, cu oameni dispersați și copii fără nicio speranță.

Teoria „maldărului de fier vechi” și a „găurilor negre” s-a clamat triumfător și profitabil. Profitabil pentru cei puțini și plini de tupeu, care și-au construit rapid vile somptuoase, și-au luat mașini de ultimul tip și și-au trimis copiii să studieze în Occidentul „septice”, prohibit pentru orice familie normală.

În ce privește creșterea reală a Produsului Intern Brut, obiectiv esențial al dezvoltării economice, este de subliniat și impactul negativ al scăderii continue a cererii externe, ca efect al dezechilibrului permanent dintre importuri și exporturi, în defavoarea ultimelor. În condițiile actualei dotări tehnologice și ale situației financiare precare a majorității operatorilor economici, *competitivitatea externă* a acestora este relativ redusă. De altfel, comparativ cu alte țări, ponderea comerțului exterior al

României în comerțul mondial este încă foarte scăzută, evoluția indicilor valorii unitare și ai volumului fizic oglinind o evidentă instabilitate. Decalajele istorice negative dintre volumul, valoarea și structura importurilor și exporturilor se oglindesc și în situația paradoxală că țara noastră a ajuns să importe mari cantități de produse alimentare, precum fructe, legume timpurii, carne, dar și îmbrăcăminte, încălțăminte și altele, altădată preponderente la export.

Reintrarea economiei românești în circuitul mondial impune, cu necesitate, stimularea internă a modernizării tehnologice, pe seama capitalizării agenților economici, prin investiții autohtone și străine, prin credite interne și externe sporite semnificativ.

Raporturile de intercondiționare dintre starea economică și starea populației apar și mai evidente, dacă se ține seama că scăderea potențialului economic al țării și deprecierea calității vieții s-au manifestat, simultan, în aproape toți anii tranziției. La această situație se adaugă „ghilotina” prețurilor de consum, care se mențin ridicate, comparativ cu alte țări.

Documente statistice oficiale evidențiază pregnant *risipa de resurse și venituri*, îndeosebi sub aspectul consumului privat (mare, pentru o țară în curs de dezvoltare) și al menținerii unui deficit continuu de plăți pentru comerțul exterior.

O situație nesatisfăcătoare se constată în agricultură, despre care, din 1990 până în prezent, s-a spus și se tot spune că ar fi o „șansă a salvării”. Dar această șansă nu a fost, practic, stimulată eficient. Dimpotrivă, producția agricolă vegetală și animală, oscilantă și în scădere, nu a ajuns să fie o sursă de acumulări, de redresare a consumului alimentar, a vieții satelor, în general a economiei naționale, dacă se iau în considerație posibilitățile reale ale acestei ramuri. Comparativ cu alte țări europene, agricultura românească se caracterizează prin randamente scăzute, concret exprimate prin mari decalaje în ce privește producția medie la hectar și pe locuitor. *Potențialul național* scade an de an, manifestându-se un proces de devalorizare a muncii în agricultură și a produselor agricole. Asfel, foarfecele prețurilor, adică raportul dintre prețurile produselor agricole și prețurile produselor industriale necesare producției agricole, raport semnalat a fi negativ, încă din perioada 1929-1939, de către economistul Virgil Madgearu, a dezavantajat continuu agricultura, devenită, în anii tranziției, o *agricultură de subistență, decapitalizată financiar și tehnologic*. Prețurile produselor industriale necesare agriculturii au crescut continuu, fiind necesar a se vinde tot mai mari cantități de produse agricole pentru a procura produse industriale utile, deși în unele zone teritoriale și unele domenii se remarcă o oarecare *înviorare* periodică a indicatorilor de performanță.

Analiza lucidă a stării economiei de tranziție relevă îngrijorătoare disfuncționalități ce își au originea într-o serie de cauze care nu pot fi ignorate sau minimalizate. Printre acestea, analiștii au semnalat, într-o etapă sau alta: absența îndelungată a unei concepții strategice clare privind tipul de societate, de sistem social-economic spre care să fie orientată țara; incoerența și improvizarea în cazul unor reforme economice și sociale; slăbirea sau chiar absența unor pârghii legislative de intervenție și de control ale statului; subordonarea, în unele cazuri, a reformei economice, îndeosebi a privatizării și restructurării, unor interese înguste, de grup, în dauna intereselor naționale, generale; incompetența managerială și imobilismul unor factori decidenți; funcționarea defectuoasă a parteneriatului social; accelerarea polarizării sociale; îmbogățirea, pe căi ilicite, a unor cercuri restrânse și sărăcirea celei mai mari părți a populației.

Unor asemenea fenomene sau comportamente manageriale nu li s-a răspuns, de multe ori, nici preventiv, nici post-factum prin contramăsuri energice, logice și durabile. A acționat și în acest domeniu, al gestiunii și controlului, conjuncturalismul, acțiunea pompiestică, improvizată.

Pe de altă parte, cum au apreciat reputați experți economico-financiar internaționali, în lumina analizei neideologizate a realităților social-economice din țările în curs de dezvoltare, printre care și cele în tranziție, strategiile externe de ajutorare a acestora de către țările dezvoltate „au fost în general un eșec”.

După opinia unora dintre aceștia, în țările în tranziție, inclusiv în România s-au comis „greșeli strategice”, care au în continuare consecințe numeroase, cum ar fi cele în privința ordinii și a ritmului reformelor, insensibilitatea față de contextul social în ansamblu, „împunerea liberalizării” înaintea creării unui sistem de protecție socială, înaintea existenței unui cadru de reglementări adecvate; impunerea unor reforme sau măsuri care au dus la dispariția locurilor de muncă înainte ca noile condiții ale creării altora să fi fost puse; promovarea forțată a privatizării înaintea existenței unei concurențe adecvate și a unui cadru de reglementare pe măsură. „Multe dintre greșelile privind ordinea reformelor reflectau înțelegerea complet greșită atât a proceselor economice, cât și a celor politice”¹.

Asemenea analiști economici consideră că, dacă politica economică reprezintă inima democrației, sunt necesare și binevenite politicile care să asigure creșterea protecției sociale, prin crearea locurilor de muncă, printr-o *creștere economică de care să profite cei excluși*, cei expuși la *volatilitatea piețelor*.

În lumina acestor considerente, este de subliniat *vitalitatea unei concepții echilibrate* cu privire la *rolul statului, a unei concepții care să țină seama atât de limitele și neajunsurile pieței, cât și de cele ale statului, dar în care cele două să fie văzute ca acționând împreună, ca într-o*

asociere, natura exactă a acestei asocieri având să fie diferită de la o țară la alta, în funcție de stadiul dezvoltării politice și economice în care se află fiecare. Indiferent însă de stadiul de dezvoltare politică și economică al unei țări, statul joacă un rol important. Guvernele slabe, și cele prea dure au influențat negativ atât stabilitatea, cât și creșterea economică, relevă susținătorii unor asemenea concepții.

Cauzelor menționate, care au influențat negativ, direct sau indirect, procesele tranziției postsocialiste, li s-ar putea adăuga și altele. Reflectând temeinic asupra lor, apare evident și convingător principiul enunțat de Dimitrie Gusti, potrivit căruia „o reformă socială stă în funcție de realitate, pentru că este preparată de realitate și nu inventată; ea trebuie să conțină toate elementele unei reforme integrale a societății...”, iar o reformă socială integrală „este și revoluționară, pentru că, deși elementele noi sunt luate din realitatea veche, totuși realitatea, ca tot, este ceva deosebit de cea veche”.

Apelând la o necesară analiză socio-economică simultană a stării economiei și stării populației, apare evident că fenomenele negative din economie (descreștere, dezindustrializare, reducerea locurilor de muncă, nivelul scăzut al veniturilor pentru categorii tot mai largi) determină schimbări sociale importante (dezurbanizare,

După aproape 17 ani, imaginea de ansamblu a societății românești adună, laolaltă, pe lângă transformările pozitive, componente negative care nu pot să nu dea de gândit, în primul rând, forțelor social-politice reprezentative, dar și tuturor cetățenilor: *declin economic și randament scăzut în industrie, agricultură și transporturi; revenirea analfabetismului; servicii sociale precare, îndeosebi în sistemul medical; proces accelerat de pauperizare a populației; relații economice internaționale generatoare de pierderi de venit național etc.*

deprofesionalizare, deșcolarizare, retromigrație etc.), ale căror consecințe se exprimă în creșterea gradului de sărăcie. Prin închiderea a numeroase obiective industriale, prin concedieri masive de personal, îndeosebi din rândul muncitorilor, prin disponibilizări cu acordarea de compensații bănești importante la prima vedere, prin treceri succesive în șomaj temporal, prin amăgitoare programe de recalificare etc., s-a declanșat un intens proces de reducere numerică a muncitorimii și de transferare masivă a ei în alte sfere, îndeosebi în agricultură și activități comerciale pasagere.

Consecințele sociale și demografice negative sunt evidente: diminuarea populației ocupate; decăderea unor centre urbane, cu efecte asupra comunităților rurale învecinate, asupra ordinii sociale, a spiritului civic și climatului moral; încurajarea migrării tehnicienilor și inginerilor, a specialiștilor spre alte sfere, precum și a plecării unora dintre ei în străinătate. Procesul creșterii și descreșterii numărului șomerilor, oarecum firesc și inevitabil într-o economie de piață dinamică, devine, în condițiile tranziției, unul perturbator în ce privește viața familiilor afectate, dar și a comunităților locale, a ansamblului social.

Nu este o ipoteză abstractă a teoriei, ci o problemă a practicii că o economie instabilă, supusă unor reforme incoerente, are consecințe sociale ample, uneori imprevizibile și greu de canalizat spre normalitate, spre o direcție a modernizării reale. Spre exemplu, în condițiile tranziției din România, reruralizarea nu este un proces linear, nu reprezintă o simplă schimbare de mediu rezidențial și de trecere imediată la activități lucrative în sate. Infuzia ruralului prin deplasări „de nevoie” din urban reprezintă numai una dintre manifestările procesului, a cărui complexitate mărește mereu costurile sociale și economice. Cercetările sociologice confirmă adevărul că migrația, din nevoi economice, de la oraș spre sate, din industrie ce pierde substanță ori dispare fie tehnologic, fie, cel mai plauzibil, în hățișul reformelor tranziției, nu asigură reintegrarea socială în mediul rural.

În condițiile când România are un avantaj recunoscut în ce privește practicarea agriculturii – calitatea superioară a pământului arabil – și când dispune de aproape 15 milioane hectare de teren agricol (din care 9,3 milioane hectare teren arabil), dar și de importante resurse umane mobilizabile în munci agricole moderne, iar industria alimentară poate fi semnificativ extinsă, devine posibilă orientarea economiei agroalimentare pe o traiectorie evolutivă ascendentă, mai ales în perspectiva, de durată, a integrării europene.

Din păcate, se poate spune că, înainte de a ajunge la acel stadiu – cerut și de integrarea europeană –, economia agrară românească pare a confirma descrierile unor reputați sociologi ce înfățișau agricultura lumii subdezvoltate în culori sumbre: monopolizarea pământului de către un grup restrâns de persoane; număr mare de țărani tradiționali care nu sunt în măsură să strângă un capital; folosirea pământului fie pentru recolte care să asigure doar subzistența, fie pentru plante de monocultură, destinate exportului; abundență de mână de lucru ieftină în rândurile unei populații subocupate; absența unei concurențe concurențiale stimulante între agricultură și industrie, în cadrul unei piețe interne, ea însăși nestimulativă.

Cu toate acestea, în lumina unei bogate experiențe istorice, se poate spune că satul românesc a fost și este elementul de rezistență

națională, cel care conservă și perpetuează existența neamului, fiind, în același timp, deschis inovării. Dar, dacă el este supus presiunii și coroziiunilor factorilor distructivi, în special din sfera economico-socială, va fi puțin probabil ca, mai târziu, forța conservativă, în sensul tradiției și perenității, al vitalității sociale, să mai reacționeze la fel de prompt și exemplar istoric.

Cei care și-au făcut din ascunderea după deget și din aruncarea cu praf în ochii opiniei publice o așa-zisă strategie de acțiune susțin rezolvarea tuturor problemelor satului românesc prin integrarea în Uniunea Europeană. Dar, integrarea unui spațiu bântuit de „sărăcie severă”, cum spun sociologii, atrage o gravă „depresie demografică” într-o zonă din care intelectualii (profesori, medici, ingineri) fug din cauza lipsei unor condiții elementare de viață, copiii din familiile țărănești au tot mai greu acces la școală, acest „greu” semnificând o adevărată dramă. Când o pătrime din terenul arabil nu este cultivat, când sate întregi se topecs de pe hartă, migrând și culegă căpșuni străine sau să facă munci necalificate în construcții, ce șansă mai are agricultura românească?

Va veni oare Uniunea Europeană să acopere cu subvenții uriașe neputința și foamea endemică pe care le trăiesc mulți din locuitorii mediului rural? Un răspuns pozitiv nu ar fi altceva decât o speranță deșartă.

Declinul economiei și procesele sociale negative datorate acestuia influențează direct standardul de viață al populației, mereu agresată pe cele mai diverse planuri. Spre exemplu, în mediul urban, retragerea statului din sectorul construcțiilor de locuințe are un impact negativ asupra vieții cetățenilor. Cei lipsiți de posibilități financiare nu mai aspiră la o locuință decentă proprie sau chiar închiriată. Pe de altă parte, creșterile de prețuri apăsă din ce în ce mai greu asupra cheltuielilor de consum ale gospodăriilor, cheltuieli care, în principiu, sunt destinate alimentației.

Schimbarea din decembrie 1989 generase speranța că standardul de viață va crește și va fi, calitativ, mai apropiat de cerințele vieții civilizate. Realitatea este cea pe care o trăiește, după aproape 17 ani, majoritatea populației: *descreștere severă a calității vieții, exprimată de sărăcirea populației, societatea românească situându-se, din acest punct de vedere, pe unul din ultimele locuri din Europa*.

Să ne amintim din nou avertismentul lui Spiru Haret: *nimic nu dă o impresie de mizerie atât de mare ca existența unui mic număr de oameni foarte bogați plândând deasupra unei mase de săraci*.

Sărăcia, provocată de prăbușirea economică, dar și de numeroși alți factori, a afectat și afectează, pe termen lung, evoluția sau, mai precis, involuția demografică. Se știe că forța unei societăți constă în *numărul și calitatea socio-umană a membrilor ei*. Scăderea numerică a populației în anii tranziției este un fenomen care trebuie studiat cu maximă atenție, implicând diverse extrapolări sau anticipări evlutive sau involutive asupra viitorului social, asupra a ceea ce poate fi sau deveni România de mâine.

În general, populația unei țări constituie tezaurul său peren de vitalitate, iar partea activă a populației, forța de creație materială și spirituală, îndeplinește rolul unui adevărat motor propulsor al progresului social și al prosperității. De aceea, politicile demografice, strategiile de educație, de instruire și de apărare a sănătății au funcția unor vectori ai dezvoltării durabile și modernizării. *Numărul, calitatea și structura resurselor umane pot fi indicatori esențiali pentru viitorul unei națiuni*.

În acest sens, rezultatele recensământului cel mai recent al populației și al locuințelor (martie 2002) oferă o radiografie concludentă a stării demografice actuale și a condițiilor de locuire. Asfel, populația stabilă a României număra, în martie 2002, 21.680.974 de locuitori, cu peste milion, respectiv cu 4,2% mai puțin decât la recensământul din 1992.

Scăderea numărului populației se datorează atât sporului natural negativ (diferență dintre nașcuți-vii și decedați), cât și soldului negativ al migrației externe (diferență dintre persoanele plecate din România cu documente și persoanele venite în România). Pornind de la actuala situație bio-socio-economică a populației, cercetările demografice estimează, ca variante posibile, o populație a țării de 20 de milioane, în anul 2005 și de 16 milioane de locuitori, în anul 2050.

Analiza schimbărilor produse în structura populației pe vârste relevă *accentuarea procesului de îmbătrânire demografică*, prin reducerea numărului persoanelor tinere (cele sub 15 ani), concomitent cu sporierea populației vârstnice (de peste 60 de ani). Consecințele pe care le are procesul de îmbătrânire, atât asupra vieții economico-sociale, cât și asupra perspectivelor evoluției demografice, se regăsesc și în numărul tinerilor care reveneau la 1000 de persoane

adulte. Acesta s-a redus, în perioada 1992-2002, de la 373 la 279, în timp ce numărul vârstnicilor a sporit de la 269 la 307. Din aceste date se desprinde constatarea că îmbătrânirea demografică necesită o evaluare riguroasă, în toate dimensiunile sale, pentru a aprecia corect consecințele ei asupra dezvoltării economice și a reface, în timp, echilibrele necesare, prefigurând, dintr-o perspectivă mai largă, un nou model de structură demografică și economică.

În ce privește *gospodăriile*, categorie economico-socială și demografică importantă, la recensământul din 2002 au fost înregistrate 7.392.11 gospodării ale populației, constituite din 21.384.100 persoane și 3.521 gospodării instituționale (unități de locuit în comun de tip cămin), alcătuite din 314,1 mii persoane. Astfel, 98,6% din populația stabilă a țării se regăsește în gospodăriile populației, iar 1,4% în gospodăriile instituționale. Față de recensământul din 1992, numărul gospodăriilor populației a crescut cu 103,5 mii (o creștere de 1,4%). O creștere mai accentuată s-a înregistrat în mediul rural.

Cuprinzând date semnificative și grupări de caracteristici demografice și socio-economice ale populației, ca și ale fondului de locuințe și ale gospodăriilor, rezultatele recensământului populației și al locuințelor din martie 2002 pune la îndemână elemente importante pentru strategiile de dezvoltare economico-socială.

Cauzele și factorii care implică procese demografice negative sunt numeroși și diferă de la o perioadă la alta. În primii ani ai tranziției, o cauză preponderentă a fost emigrația, paralel, însă, cu alte motivații care se regăsesc și în secvența temporală ce urmează. În ultimii 5-6 ani, deși emigrația se menține, scade ca importanță în ansamblul cauzelor diminuării numărului populației, pe prim plan se situează sporul natural negativ, care are propriile determinații: pe de o parte, scăderea accentuată a natalității, iar, pe de alta, creșterea mortalității.

Între cauzele care contribuie la scăderea numărului populației, „*a energiei vitale*”, cum definea Grigore Antipa forța unei comunități etnice, se înscriu: accentuarea dezinteresului tinerilor pentru întemeierea de familii; acceptarea unor situații de provizorat, fără obligații reciproce sau cu obligații minime; amplificarea divorturilor sau a desăfăcării nedeclarate a cuplurilor legal constituite; criza acută de locuințe și imposibilitatea, pentru majoritatea tinerilor, de a soluționa problema locuințelor; teama față de viitor, de a nu putea asigura condițiile minime de existență pentru descendenți; sărăcia generalizată.

O radiografie a situației demografice specifice tranziției evidențiază următoarele: *numărul populației țării, din 1990 până în prezent, scade permanent* (dacă va continua să se reducă, în ritm constant, România va avea, în anul 2020, sub 20 de milioane locuitori), sporul natural al populației devine negativ din 1993 și are tendințe de permanentizare; are loc o scădere a fertilității, date fiind condițiile materiale precare de existență, de sănătate etc.; acțiunea convergență a mai multor factori (economici, sociali etc.) asupra populației determină comportamente reținute sau negative față de căsătorie, familie, copii, adopții etc.; în instrucția și educația tinerei generații au intervenit, și din acest punct de vedere, păgubitoare carențe.

Succintele aspecte privind evoluțiile economico-sociale de după 1989 dau imaginea globală a societății românești în prezent, de fapt a stării națiunii la începutul secolului al XXI-lea.

O concluzie cu caracter de generalitate asupra tranziției postsocialiste este aceea că insuccesele reformelor de după 1989 sunt indiciu incoerenței unor abordări sau dezbateri realiste și constructive, cu o largă participare a factorilor sociali reprezentativi, a specialiștilor din diverse domenii. De pe agenda de lucru a unora aflați în funcții publice importante, se pare a fi fost ignorat sau ocolit îndemnul potrivit căruia „prima datorie a omului de stat este de a se asocia omului de știință”, cum spunea, la timpul său, Nicolae Titulescu, referindu-se la gestiunea treburilor publice naționale. Din păcate, în privința reformelor din sfera economiei, disputa politică sterilă, abordările generale, abstracte sau unilaterale, subiectiviste, pornite numai din rivalități politice, fără a se ține seama de starea reală a țării, înăltură competiția proiectelor concrete de dezvoltare economico-socială.

După aproape 17 ani, imaginea de ansamblu a societății românești adună, laolaltă, pe lângă transformările pozitive, componente negative care nu pot să nu dea de gândit, în primul rând, forțelor social-politice reprezentative, dar și tuturor cetățenilor: *declin economic și randament scăzut în industrie, agricultură și transporturi; revenirea analfabetismului; servicii sociale precare, îndeosebi în sistemul medical; proces accelerat de pauperizare a populației; relații economice internaționale generatoare de pierderi de venit național etc.*

Unei asemenea stări disfuncționale i se potrivește aprecierea dată de Mihail Manoilescu, în anul 1935, societății românești, în raport cu care acesta formulase „teoria nepotrivirii între statul democratic și imperativele economice și sociale ale vremii”, reputatul economist deplângând starea de dezordine din stat și ineficiența vieții economice de atunci.

În general, este lesne de constatat că multe promisiuni, dar, mai cu seamă, aspirațiile și așteptările populației s-au transformat, pentru largi categorii sociale, în dezamăgiri. De aceea, orice analiză a stării națiunii pentru a se decide sau opta în privința viitorului trebuie să însemne și

căutarea drumului realist către redresarea economică efectivă, capabilă a susține durabil dezvoltarea echilibrată a țării.

II.4. DEMOCRAȚIA ȘI CULTURA CIVICĂ

O componentă esențială a „mecanicii sociale” actuale sau a dinamismului lumii contemporane o reprezintă *societatea civilă*. În concepția haretiană asupra civilizației, creșterea coordonatelor sociale ale fiecărui individ în cadrul realităților social-istorice naționale semnifică, în zilele noastre, atragerea sau participarea unei mase largi de oameni la viața socială prin structuri organizaționale moderne, cunoscute, din anii 1970-1980, ca „organizații neguvernamentale”.

Deși în țara noastră, la scurt timp după 1989, s-au constituit nenumărate asociații, fundații, ligi și alte structuri, ca mijloace de exprimare a intereselor diverse din societate, ca pârghii de acționare a spiritului civic –, expresie a manifestării societății civile –, rolul acestora în sistemul democrației nu poate fi considerat ca fiind satisfăcător sau pe măsura așteptărilor. Este un fapt social recunoscut că, alături de experiențe pozitive notabile, se regăsesc încă structuri ale societății civile care, fie se află sub influențe politice directe sau mascate, fie că se păstrează într-un anumit izolaționism sau se complac într-un elitism steril. Tocmai datorită unor asemenea „abateri” de la menirea lor, astfel de structuri au o slabă și ineficientă contribuție la dezvoltarea vieții democratice, la sprijinirea și corectarea constructivă a unor acțiuni statale, guvernamentale. Slaba și ineficienta cooperare dintre multitudinea de organizații non-guvernamentale (cum sunt numite în literatura de specialitate structurile societății civile) și administrația centrală sau locală reflectă neîncrederea reciprocă dintre acestea, fiind, în același timp, și consecința evidentă a politizării forțate sau partizanatului politic. Cercetările sociologice concrete semnalează o participare relativ scăzută a cetățenilor la viața asociativă, la activitatea propriu-zisă a organismelor societății civile; uneori, și din cauza amestecului acestora în politică sau a unor forțe politice în viața structurilor societății civile. În fapt, după 1989, politica s-a autoproclamat a fi „stăpânul democrației”, ignorând adevărul că un proprietar consistent și îndreptățit al acesteia este societatea civilă în ansamblu.

Cel mai convingător argument rezultă din constatarea participării scăzute a cetățenilor cu drept de vot la alegerile locale și parlamentare și, în general, la structurile conducerii și coordonării activităților din toate domeniile vieții sociale.

Mai mult, s-a ajuns la exacerbari ale conceptului de „societate civilă”. El a fost confiscat de un mic grup de intelectuali insularizați elitist, ce par a se considera unici săi „proprietari”, folosindu-l ca pe un mijloc de presiune politică.

Este semnificativ că analiștii de peste hotare, în special sociologii, comparând – pe baza unor sondaje internaționale – stadiul activismului social din țările în tranziție, inclusiv din România, trag concluzia că cetățenii nu par a avea încredere deplină în propria capacitate de a influența procesele guvernării, ale politicii. De aici rezultă că, pe de o parte, procesul de formare civică, de integrare socială este încă inconsistent, insuficient „motivât”, iar, pe de altă parte, nici organisme societății civile nu sunt convingătoare, eficiente și credibile în ce privește demersurile lor, mai precis, efectele sociale ale acestor demersuri.

În teoria socială, definirea cea mai simplă a societății civile este aceea că ea reprezintă sau poate reprezenta un ansamblu organic de instituții (asociații) non-guvernamentale diverse, ansamblu suficient de puternic pentru a contrabalansa statul și care, fără a-l împiedica să-și îndeplinească rolul de menținere a păcii sociale, a stabilității și de a gestiona imparțial interesele majore, naționale, are totuși capacitatea de a preveni tentațiile dominării etatiste sau atomizării societății.

Asemenea orientări sau tendințe pun, cu și mai multă acuitate, problema înțelegerii și fructificării rolului și funcțiilor societății civile. Diversele organisme și structuri – active sau latente – ale acesteia sunt sau pot rămâne departe de a-și îndeplini menirea dacă sunt considerate sau funcționează – mai mult sau mai puțin discret – ca „anexe” sau prelungiri „invizibile” ale unor forțe politice sau altora.

Este, prin urmare, îndreptățit dezideratul ca societatea civilă în ansamblu, organizațiile și structurile sale specifice să dispună de forță și mijloacele adecvate de a se constitui în parteneri credibili și eficienți de dialog social cu puterea politică, întruchipată de instituțiile statului, făcând posibilă implicarea lor activă în decizii cu impact social major, național. Se constituie, astfel, ceea ce sugerează și presupune evaluarea contemporană a haretismului ca fiind sau exprimând *societatea civilă în acțiune*.

Asfel, starea actuală a țării, noua „mecanică socială” revigorează sociologia haretiană, solicită, ca mișcare socială de anvergură, fructificarea capacităților de creație ale indivizilor și grupurilor sociale, pe scurt, ale societății civile, în diversele ei structuri și ipostaze. Experiențele pozitive în acest sens, convingătoare prin rezultatele obținute, argumentează cerința unor preocupări concertate pentru formarea unei *culturi civice* adecvate vieții democratice reale, ca o condiție esențială a integrării organice a României în dinamica lumii contemporane.

¹ Joseph E. Stiglitz, *Globalizarea. Speranțe și deziluzii*, Editura Economică, București, 2003, p. 124-125.

Selecția textelor din volumul *Neoharetism la începutul secolului XXI. Societatea Spiru Haret pentru Educație, Știință și Cultură*, publicate în acest număr, a fost făcută de redacția revistei *Opinia națională*.

Din volumul *Neoharetism la începutul secolului XXI*

IV. CONȘTIINȚA IMPLICĂRII SOCIALE ÎN INTERESUL PROSPERITĂȚII NAȚIONALE. NEOHARETISM LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI

SOCIETATEA *SPIRU HARET* PENTRU EDUCAȚIE, ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ PROIECT DE STATUT

CONSIDERAȚII GENERALE

Pornind de la generoasa teză constructivă haretiană a creșterii coordonatelor sociale ale fiecărui individ în serviciul civilizației timpului său și al generațiilor viitoare, ia ființă **Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură**.

Acest act este urmarea unor ample dezbateri științifice consacrate analizei transformărilor social-economice petrecute în țara noastră după decembrie 1989, pornind de la conștiința răspunderii tuturor forțelor sociale și a cetățenilor pentru viitorul țării și al poporului român.

Constituirea Societății *Spiru Haret* – componentă a societății civile – este o nouă expresie și concretizare a scopului, obiectivelor și experienței acumulate de Fundația *România de Măine*, în cadrul căreia, prin intermediul unor sesiuni științifice și al mijloacelor de informare în masă de care dispune, s-au întreprins dezbateri publice și analize privind tranziția postsocialistă, au fost publicate lucrări despre *starea reală a națiunii*.

Principala concluzie a acestora – concluzie larg împărtășită de opinia publică – este aceea că, în condițiile unor evoluții social-economice oscilante, sub impactul politizării excesiv partizane a conducerii societății, se resimte puternic nevoia implicării mai active și directe a societății civile, a reprezentanților săi în viața social-economică, în perfecționarea și creșterea eficienței activității instituțiilor de educație și cultură.

Ca urmare, membrii Societății *Spiru Haret* își asumă sarcina și răspunderea de acțiune și reprezentare a societății civile, de atragere a forțelor creatoare ale națiunii la o viață socială activă.

Menirea unui asemenea forum, larg reprezentativ și coerent structurat organizatoric, este de a contribui, prin analiza obiectivă a realității, prin dezbateri publice și activități cultural-educative, dar și prin implicare socială directă, la formularea și elaborarea căilor celor mai eficiente pentru redresarea vieții socio-culturale, pentru dezvoltarea învățământului, științei și culturii naționale, în contextul european și internațional caracteristic secolului al XXI-lea.

Strategia și orientările programatice ale Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură, constituită potrivit legii, urmăresc:

- a cultiva și promova în România valorile culturii naționale și universale, a contribui la dezvoltarea învățământului, științei și culturii, de a crea condiții și cadrul necesar pentru dezbaterile publice și confruntarea de idei pe probleme teoretice și practice de larg interes național, socio-economic, științific, de învățământ și cultură, precum și pe probleme ale înfăptuirii democrației și statului de drept;
- a atrage în circuitul dezbaterilor de idei și pentru edificarea noii Românii potențialul creator de care dispune țara – intelectualii, muncitorii, țărani, studenți, elevi – fără discriminări politice, de naționalitate sau credințe religioase.

Asociații înțeleg și își propun ca, în acțiunile ce le vor întreprinde, să sprijine cu prioritate și să se bazeze pe:

- școala românească de toate gradele, ca principal factor de educație, cultură și civilizație;
- biserica, în calitatea ei de păstrătoare și apărătoare a limbii române, a valorilor tradiționale ale culturii și istoriei naționale;
- sindicate, ca reprezentante ale intereselor categoriilor sociale care trăiesc din munca proprie;
- organismele societății civile.

În acest sens și în acest spirit, mesajul și devisa Societății Spiru Haret pentru Educație, Știință și Cultură sunt exprimate de apelul la unitate pentru dezvoltare, adresat cetățenilor, tuturor forțelor sociale care se angajează pe calea modernizării țării:

PENTRU ROMÂNIA, ÎMPREUNĂ, CU INTELIGENȚĂ ȘI EFORT, ACUM CÂND SE HOTĂRĂȘTE DESTINUL EUROPEAN ȘI DREPTUL LA PROSPERITATE AL OAMENILOR ACESTEI ȚĂRI!

Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură, parte componentă a societății civile, se integrează vieții sociale românești ca formațiune activă, de factură democratică, patriotică, aptă a participa la opera de redresare a țării, de dezvoltare durabilă, de creștere a calității vieții, în concordanță cu interesele, așteptările și aspirațiile poporului român.

Modul de acțiune, structurile de funcționare și organizare, drepturile și îndatoririle membrilor sunt cuprinse în **Statutul Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură**.

CAPITOLUL I DENUMIRE; SCOPURI; OBIECTIVE GENERALE

Articolul 1. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură se constituie în virtutea dreptului constituțional la liberă asociere; ea este o formațiune de factură democratică, patriotică, aptă a participa la promovarea valorilor civice ale democrației și statului de drept, urmărind realizarea unor obiective de interes general, în condițiile prevăzute de lege.

Denumirea sa are o dublă semnificație: exprimă un omagiu adus marelui savant și patriot *Spiru Haret* și, în același timp, un mesaj constructiv, voință de acțiune și parteneriat, în conformitate cu Actul constitutiv, pentru desfășurarea unei ample activități cultural-educative și de emancipare a vieții oamenilor.

Simbolul Societății îl reprezintă portretul-efigie al învățatului patriot, *Spiru Haret*, imprimat pe înscrisuri specifice.

Articolul 2. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură este subiect de drept privat, fără scop patrimonial, înființată de Fundația *România de Măine*, Universitatea *Spiru Haret* și Televiziunea *România de Măine*, care, pe baza Actului constitutiv, își consacră cunoștințele și aporțul lor în muncă pentru realizarea de activități socio-culturale în interes general.

Sediul Societății este municipiul București, str. Nicolae Iorga nr. 34, Sectorul 1.

Articolul 3. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură este deschisă adeziunii libere a cetățenilor, a organizațiilor societății civile, propunându-și a acționa pentru dezvoltarea modernă, durabilă a țării, pentru viitorul prosper al poporului român, integrat structurilor euroatlantice.

Articolul 4. Călăuzită constant de principiile umanismului, Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură își întemeiază existența și acțiunea pe valori sociale și morale fundamentale, cum sunt libertatea, egalitatea și solidaritatea, ca piloni ai relațiilor interumane și ai vieții sociale, economice și cultural-educative democratice.

Articolul 5. Prin concepția umanistă și activitatea social-educativă democratică, Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură se adresează celor mai largi categorii sociale, tuturor cetățenilor care așează munca, învățătura și creativitatea la temelia existenței sociale și afirmării lor în comunitățile în care trăiesc. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură stimulează, în interiorul său și în întreaga societate, climatul liberei exprimări a opiniilor și voinței de acțiune a cetățenilor în concordanță cu principiile democrației, pluralismului de opinii și separației puterilor în stat.

Articolul 6. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură susține și respectă forma republican-democratică de guvernământ, militează pentru apărarea suveranității naționale, a independenței și unității statului român, a integrității teritoriale istorice.

Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură își propune să contribuie la formarea unei societăți românești bazate constant pe idealurile libertății, democrației și egalității, cetățenii manifestându-se ca oameni liberi și egali, într-o societate solidară și prosperă.

Articolul 7. În lumina concepției umaniste care o călăuzește, Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură își întemeiază activitatea de

ansamblu și orice demers social, cultural, educativ, pornind de la următoarele principii:

- 1) Primordialitatea intereselor naționale, considerate în lumina valorilor umaniste, ale libertății individuale și colective, ale voinței și opțiunii sociale a cetățenilor, fără nici un fel de discriminare;
- 2) Edificarea și consolidarea statului de drept, ca efect al legilor și rezultantă a aplicării lor consecutive în toate domeniile;
- 3) Rolul activ al statului național într-o societate democratică modernă;
- 4) Recunoașterea și transpunerea în practică a principiului potrivit căruia, în societatea modernă a secolului al XXI-lea, bunăstarea indivizilor și bunăstarea națiunilor își au izvorul și susținerea în dezvoltarea economică durabilă, în temeinicia muncii fiecăruia și a tuturor;
- 5) Dezvoltarea învățământului, științei și culturii, considerate ca o coordonată esențială a politicii naționale; ridicarea nivelului general de cultură și educație;
- 6) Sprijinirea și valorificarea creației cultural-științifice a poporului român, ca o preocupare constantă a activităților curente și de perspectivă;
- 7) Consolidarea rolului și locului bisericii, promovarea credinței strămoșești a ortodoxismului;

În acest sens și în acest spirit, mesajul și devisa Societății Spiru Haret pentru Educație, Știință și Cultură sunt exprimate de apelul la unitate pentru dezvoltare, adresat cetățenilor, tuturor forțelor sociale care se angajează pe calea modernizării țării:

PENTRU ROMÂNIA, ÎMPREUNĂ, CU INTELIGENȚĂ ȘI EFORT, ACUM CÂND SE HOTĂRĂȘTE DESTINUL EUROPEAN ȘI DREPTUL LA PROSPERITATE AL OAMENILOR ACESTEI ȚĂRI!

- 8) Conviețuirea armonioasă și tolerantă cu alte credințe sau culte religioase legal existente în România;
- 9) Sprijinirea activă, programatică a tineretului, ca potențial uman peren de înnoire a țării;

10) Recunoașterea și afirmarea efectivă a rolului femeilor în societate, prin asigurarea condițiilor pentru participarea lor liberă și egală la viața socială, economică și culturală;

11) Respectul neabătut al dreptului la identitate etnică, lingvistică și culturală al tuturor cetățenilor țării;

12) Conviețuirea liberă și armonioasă a minorităților naționale; refuzul și combaterea extremismului de orice natură, a manifestărilor de rasism, șovinism, separatism sau a discriminărilor de orice fel;

13) Afirmarea unității națiunii române și a solidarității cetățenilor țării, prin evidențierea valorilor comune la care aceștia aderă, împreună cu celelalte națiuni ale lumii: libertate, democrație, echitate și solidaritate, respectul celui alt și acceptarea diversității;

14) Sprijinirea procesului complex de integrare a României în structurile europene și euroatlantice.

CAPITOLUL II MEMBRII; DREPTURI ȘI ÎNDATORIRI

Articolul 8. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură cuprinde membri individuali (persoane care aderă în nume propriu) și membri colectivi (asociații, comitete de inițiativă sau organizații).

Membrii colectivi aderă prin voință majoritară celor ce compun o asociație sau organizație civică.

Articolul 9. Pot deveni membri ai Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură:

A. Orice cetățean român care își exprimă liberă adeziune, în următoarele condiții:

- recunoaște Actul constitutiv și Statutul, militând pentru aplicarea și înfăptuirea acestora;
- a împlinit vârsta de 18 ani și nu a suferit condamnări penale pentru fapte antisociale;
- plătește regulat cotizația de membru al Societății și participă la activitățile acesteia.

B. Membri colectivi sau structuri organizate (profesional, cultural, etnic, religios etc.), care aderă la orientarea generală a Societății *Spiru Haret*, la scopurile și obiectivele acesteia, prezentând un document de adeziune (aderare), aprobat de forurile reprezentative și legitime ale organizației solicitante.

Articolul 10. Membrii individuali adresează cererea-adeziune Consiliului director al Societății, în zona de domiciliu sau de activitate socio-profesională.

Articolul 11. Membrii colectivi adresează cererea-adeziune (sau un proiect de protocol) Consiliului director al Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură.

Articolul 12. Consiliul director al Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură va lua în discuție solicitările (adeziunile) în prezența autorilor acestora, cărora le va comunica imediat și direct hotărârea luată; în cazuri speciale, hotărârea se comunică după cel mult 15 zile de la dezbateri.

Articolul 13. Atestarea (confirmarea) apartenenței la Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură constă, pentru membrii individuali, în înmănarea carnetului de asociat, iar pentru cei colectivi, în

semnarea protocoloalelor de asociere sau altor documente convenite.

Articolul 14. Membrii Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură au următoarele drepturi:

- să aleagă și să fie aleși în structurile de conducere ale Societății;
- să participe la dezbateri privind activitatea Societății și a organelor de conducere ale acesteia, exprimându-și liber opiniile;
- să fie informați sistematic asupra activității și hotărârilor organelor Societății;
- să se adreseze în orice problemă – socială, economică, educațională, culturală, organizatorică sau de altă natură – forurile de conducere;
- să demisioneze din calitatea de membru al Societății.

Articolul 15. Drepturile de mai sus se răsfrâng, adecvat, asupra membrilor colectivi ai Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură.

Membrii colectivi – respectiv organizații sau structuri care au aderat la aceasta – au dreptul să dezbăta propriile lor probleme și să ia hotărâri proprii, cu condiția ca acestea să nu contravină sau să se opună concepției social-umaniste și scopurilor generale ale Societății.

Articolul 16. Membrii Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură au următoarele îndatoriri:

- să cunoască, să respecte și să aplice Statutul și orientările de principiu ale Societății;
- să participe la adunările și forumurile convocate de organele alese;
- să acționeze constant în spirit democratic, acceptând pluralismul de idei și diversitatea opiniilor exprimate în cadrul organizat al Societății;
- să respecte hotărârile majorității, ale organelor de conducere și să militeze pentru aplicarea lor;
- să respecte disciplina în interiorul Societății, ca formațiune civică democratică și să acționeze constructiv pentru întărirea unității și prestigiului social al acesteia;
- să achite la timp cotizația sau contribuțiile financiare stabilite sau convenite;
- să acționeze pentru creșterea influenței Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură în societate și pentru atragerea de noi membri.

Articolul 17. Membrii colectivi ai Societății au îndatorirea de a respecta înțelegerile și protocoalele convenite; acestea nu pot fi denunțate unilateral, ci ca urmare a dialogului între părți, cu un preaviz de reflecție de 30 de zile pentru partea care a luat inițiativa desprinderii de Societate; prin eventuala reconciliere, preavizul devine nul de fapt și de drept.

Articolul 18. Sancțiunile disciplinare și procedurile de aplicare a acestora se stabilesc în conformitate cu normele democratice și principiile asumării drepturilor și îndatoririlor membrilor Societății, numai în raport cu abaterile de la prevederile Statutului acesteia.

Articolul 19. Sancțiunile disciplinare sunt:

- 1) discutarea abaterii în Consiliul director;
- 2) avertismentul;
- 3) suspendarea ori revocarea din funcții de conducere (temporar sau definitiv);
- 4) retragerea sprijinului sau acreditării, în cazul celor aleși sau numiți în funcții sau demnități publice;
- 5) excluderea sau pierderea calității de asociat.

Articolul 20. Hotărârile de sancționare a membrilor colectivi ai Societății se discută și se adoptă numai de către Consiliul director.

CAPITOLUL III ORGANIZARE; STRUCTURI; PRINCIPII ȘI METODE DE ACTIVITATE

Articolul 21. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură se organizează și funcționează potrivit legii și propriului Statut, ca formațiune social-civică de educație și cultură, persoană juridică, fără scop patrimonial, structurată în plan teritorial-administrativ, potrivit legii.

Articolul 22. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură își constituie *sucursale*, ca structuri fără personalitate juridică, potrivit legii.

Sucursalele se constituie prin hotărâre a Adunării Generale și desfășoară activitățile date în competența lor de Societate.

Articolul 23. Organele Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură, sunt: Adunarea Generală, Consiliul director și Comisia de cenzori.

Articolul 24. Competențele Adunării Generale sunt următoarele:

- a) stabilirea strategiei și a obiectivelor generale ale Societății;
- b) aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli și a bilanțului contabil;
- c) alegerea și revocarea membrilor Consiliului director;
- d) alegerea și revocarea Comisiei de cenzori;
- e) înființarea de sucursale;
- f) modificarea Actului constitutiv și a Statutului;
- g) dizolvarea și lichidarea Societății;
- h) orice alte atribuții prevăzute de lege sau în Statut.

Articolul 25. Adunarea Generală se întrunește cel puțin o dată pe an sau ori de câte ori este nevoie și are drept de control asupra Consiliului director și Comisiei de cenzori.

Articolul 26. Hotărârile luate de Adunarea Generală în limitele legii, ale Actului constitutiv și ale Statutului, sunt obligatorii chiar și pentru asociații care nu au luat parte la ședință ori au votat împotriva.

Articolul 27. Consiliul director al Societății asigură punerea în executare a hotărârilor luate de Adunarea Generală.

În exercitarea competențelor ce îi revin, Consiliul director:

- a) prezintă raportul de activitate pe perioada anterioară, executarea bugetului de venituri și cheltuieli, bilanțul contabil, proiectul bugetului de venituri și cheltuieli și proiectul programului de activitate ale Societății;
- b) încheie acte juridice în numele și pe seama Societății;
- c) aprobă organigrama și politica de personal ale Societății;
- d) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute în Statut sau stabilite de Adunarea Generală.

Articolul 28. Consiliul director și Comisia de cenzori se aleg, prin vot secret, de către Adunarea Generală și își desfășoară activitatea pe baza prevederilor Statutului, adoptând hotărâri prin votul majorității și prezentând periodic rapoarte asupra activității desfășurate.

Modul de alegere și funcționare a organelor de conducere, precum și atribuțiile acestora se stabilesc de către Adunarea Generală.

Articolul 29. Președintele Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură coordonează întreaga activitate a acesteia, reprezintă Societatea în relațiile acesteia cu autoritățile publice naționale și locale ale statului sau administrației publice centrale și locale, precum și cu alte formațiuni, asociații, societăți sau organizații din țară sau de peste hotare.

Președintele semnează documentele de colaborare cu alte formațiuni, organizații sau asociații.

Articolul 30. Comisia de cenzori a Societății este alcătuită dintr-un număr impar de membri. Membrii Consiliului director nu pot fi cenzori.

Cel puțin unul dintre cenzori trebuie să fie contabil autorizat sau expert contabil, în condițiile legii.

Articolul 31. Normele de organizare și funcționare a Comisiei de cenzori se aprobă de Adunarea Generală a asociațiilor.

Articolul 32. Atribuțiile Comisiei de cenzori sunt:

- a) verifică modul în care este administrat patrimoniul Societății;
- b) întocmește rapoarte și le prezintă Adunării Generale;
- c) poate participa la ședința Consiliului director, fără drept de vot;
- d) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute în Statut sau stabilite de Adunarea Generală.

Articolul 33. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură stabilește, ca unul dintre scopurile sale fundamentale, atragerea, reprezentarea și participarea activă a tineretului și a femeilor la viața socială, economică și cultural-educativă, pe măsura rolului lor în societate.

Articolul 34. În cadrul Societății *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură se pot constitui structuri reprezentând diferite categorii sociale, menite a dezbate probleme specifice și a desfășura activități cultural-educative în mediul urban și rural.

Articolul 35. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură este deschisă colaborării cu orice organizații sau structuri ale societății civile, sprijinind activitățile acestora în diverse domenii privind respectarea legislației, garantarea dreptului la muncă și învățătura, activitatea cultural-educativă și de învățământ, asigurarea protecției sociale, a unui trai decent al tuturor categoriilor de cetățeni ai țării.

Articolul 36. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură inițiază periodic întâlniri și consultări cu reprezentanți ai fundațiilor, asociațiilor sau organizațiilor neguvernamentale, pentru a dezbate și a soluționa în comun probleme asupra cărora au căzut de acord și poate încheia, cu acestea, protocoale de colaborare temporară sau pe durată nedeterminată.

CAPITOLUL IV ADMINISTRAREA PATRIMONIULUI ȘI SURSELE DE FINANȚARE

Articolul 37. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură își constituie și deține bunuri mobile și imobile necesare desfășurării activității sale.

Articolul 38. Consiliul director împreună cu Comisia de cenzori elaborează norme privind realizarea și utilizarea veniturilor financiare, asigurându-se respectarea prevederilor legale.

Articolul 39. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură poate dispune de următoarele surse de finanțare:

- 1) cotizații ale asociațiilor (membrilor);
- 2) donații și legate;
- 3) venituri din propria activitate;
- 4) subvenții alocate în condițiile legii.

Articolul 40. Cuantumul cotizațiilor, repartizarea și utilizarea acestora se stabilesc prin hotărâri ale Consiliului director.

Operațiunile de încasări, depuneri bancare și plăți se efectuează prin conturi în lei și valute, deschise la unități bancare din România, potrivit legii.

CAPITOLUL V DISPOZIȚII FINALE

Articolul 41. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură funcționează și își desfășoară activitatea, ca persoană juridică, în conformitate cu prezentul Statut și Actul constitutiv, potrivit legislației în domeniu.

În condițiile legii, Societatea *Spiru Haret* poate solicita recunoașterea sa ca fiind de utilitate publică.

Articolul 42. Organele teritoriale locale ale Societății reprezintă interesele acesteia în relațiile cu autoritățile administrației publice locale.

Articolul 43. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură și sucursalele au acces la mijloacele de comunicare ale Fundației *România de Măine* (televiziune, editură, radio, publicații), în condițiile stabilite printr-un protocol special.

Articolul 44. Societatea *Spiru Haret* poate modifica, prin hotărâri ale Adunării Generale, Statutul, asigurând înscrierea modificărilor în Registrul asociațiilor și fundațiilor, potrivit legii.

Articolul 45. În cazul dizolvării Societății Naționale *Spiru Haret*, bunurile din patrimoniul său se transmit de drept Fundației *România de Măine*.

Articolul 46. Societatea *Spiru Haret* pentru Educație, Știință și Cultură se constituie pe o perioadă nedeterminată; societatea își poate înceta sau suspenda temporar activitatea prin hotărâre a Adunării Generale, potrivit legii.

Cartea universitară în pas cu noile exigențe ale învățământului modern

Preocuparea pentru creșterea continuă a calității procesului de învățământ începe cu predarea și editarea cursurilor, cartea tipărită fiind mărturia convingătoare a nivelului științific, a valorii pregătirii profesionale la care aspiră studentul în însușirea specializării alese.

În anul de învățământ 2005-2006, la Editura Fundației *România de Mâine*, au văzut lumina tiparului peste 200 de cursuri și manuale semnate de cadrele didactice, pentru cele 49 de specializări predate în 30 de facultăți.

În actualul an de învățământ, elaborarea, editarea și tipărirea cursurilor se desfășoară în condiții noi și sunt supuse unor exigențe, putem spune, fără precedent. Răspunzând noii structuri a învățământului superior, cât și ponderii dobândite de pregătirea și evaluarea în sistem *E_learning*, cartea format online ocupă acum un loc determinant alături de cartea format clasic, ambele participând la pregătirea studentului sau masterandului, în desfășurarea unui proces didactic modernizat radical.

Adaptată deplin noilor condiții și exigențe, Universitatea *Spiru Haret* dispune de tot ceea ce este necesar în vederea asigurării de cursuri tipărite pentru toate specializările, pentru toți studenții și toate formele de învățământ: cadre didactice cu o bună pregătire de specialitate, o editură electronică, o tipografie pe măsură, dotată cu aparatură electronică de ultimă generație la procesarea cărților și la introducerea acestora în programul platformei Blackboard, precum și mașini de imprimat, utilizând cele mai noi tehnologii în domeniul tiparului.

Noi apariții la Editura Fundației *România de Mâine*

Ion Tudosescu
FILOSOFIA ȘI CONDIȚIA UMANĂ

Lucrarea încearcă să surprindă rostul filosofiei – concepută atât ca formă a culturii, cât și ca formă a conștiinței sociale – în mijlocirea situării omului într-o condiție superioară, ce-i asigură acestuia grade mai înalte de realizare.

În această perspectivă sunt analizate aspecte mai puțin semnalate în lucrările introductive destinate metafiziciei cu privire la rostul filosofiei pentru știință, pentru cultură, pentru acțiunea eficientă, pentru situarea într-un umanism militant. Filosofia este abordată și din unghiul de vedere al raportului ei cu stilul de viață al oamenilor, evidențiindu-se elemente specifice ale trăirii umane în libertate și responsabilitate.

Un capitol substanțial are ca obiectiv dimensiunile care privesc raportul filosofiei cu procesul de situare a omului în condiția sa specifică, desprinzându-se în această direcție însemnătatea asimilării valorilor filosofice în pregătirea omului pentru viață și trăire demnă, pentru comunicare și dialog intersubiectiv, pentru asumarea solidarității și deschiderii, pentru universalizare și nemurire, pentru deprinderea fericirii și înțelegerii rostului său existențial.

În anexa la tematica de bază a lucrării se prezintă un evantai de reflecții asupra raporturilor dintre metafizică, religie și știință, conchizându-se asupra nevoii actuale de sacru.

Simona Mirela Miculescu
Mircea Constantinescu
RELAȚII PUBLICE ȘI COMUNICARE INTERNAȚIONALĂ

Lucrarea își propune o incursiune în lumea comunicării, cu accent pe dimensiunea ei internațională; prin conținutul său, prin ideile avansate, prin perspectivele pe care le deschide în acest domeniu, cartea se constituie de fapt într-o premieră în peisajul academic românesc și unul dintre puținele demersuri de acest gen din lume.

Autorii pornesc de la convingerea profundă că specialistul în relații internaționale al mileniului III trebuie să fie și un bun comunicator (educat, nu doar talentat), subliniind importanța deosebită în întreaga societate a comunicării. „Nu trebuie uitate – se arată în carte – două dictoane fundamentale: *Arta Comunicării este limbajul conducătorului și Calitatea vieții este determinată de calitatea comunicării*”.

Iată câteva din titlurile capitolelor cuprinse în lucrare: Tipologia și paradigmele comunicării; Relațiile publice; Tipuri și structuri de relații publice internaționale; Diplomația publică și universul ei; Comunicarea și integrarea în structurile europene și euroatlantice; Elemente de antropologie culturală și de diferențieri culturale; Tehnici și instrumente ale creării și cultivării unei imagini internaționale; etapele procesului de relații publice internaționale; Managementul situațiilor de criză de comunicare internațională; Campanii electorale ș.a.

Ilie Mihai
OPERAȚIUNI DE ÎNCASĂRI ȘI PLĂȚI
Instrumente, modalități, tehnici

Cu un pronunțat caracter tehnic, cartea se adresează atât operatorilor în domeniu, cât și, în mare măsură, viitorilor specialiști, în special în domeniile finanțe-bănci, interesați în dobândirea unei culturi economice și domicili să cunoască în profunzime aspectele practice ale activității în domeniul operațiunilor de încasări și plăți cu și fără numerar, în lei și valută, interne și internaționale.

Lucrarea este structurată într-o manieră în care succesiunea informațiilor oferite permite atingerea graduală a scopului propus.

Menționăm principalele capitole ale cărții: Istoricul și necesitatea operațiunilor de încasări și plăți; Instrumente de plată și încasare fără numerar; Modalități de decontare; Tehnica operațiunilor de încasări și plăți fără numerar (virament); Instrumente și documente utilizate în operațiunile cu numerar (cash); Tehnica operațiunilor de încasări și plăți în numerar(cash) în lei și valută; Operațiuni cu carduri; Rolul băncilor în sistemul de decontări; Perspective în compensarea plăților interbancare; Riscul în activitatea de încasări și plăți.

Lucrarea mai cuprinde: anexe și bibliografie selectivă.

Andrei Popescu
DREPTUL SOCIAL EUROPEAN

Cartea se adresează studenților de la facultățile de relații internaționale, abordând o tematică de mare actualitate, dar și deosebit de complexă în contextul preocupărilor actuale ale Uniunii Europene.

După o serie de considerații introductive, autorul înfățișează liniile principale ale evoluției dreptului social european, precum și raportul dintre dreptul social european și dreptul național.

Principalele capitole ale cărții sunt consacrate reglementărilor adoptate de Consiliul Europei și Uniunea Europeană în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În acest cadru un loc important îl ocupă asemenea probleme cum sunt: *Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale; Carta socială europeană; Normele europene de securitate socială; Spațiul Social European; Raporturile dintre OIM și Uniunea Europeană; Dreptul comunitar al muncii.*

În carte sunt inserate Documente ale Uniunii Europene (Tabel cronologic de acte normative comunitare ; Reglementări esențiale ale Uniunii Europene ; Sistemizarea pe materii a reglementărilor comunitare).

Ion Mitran
Pamfil Nichitelea
POLITOLOGIE

Ediția a II-a revăzută și adăugită

Lucrarea, curs universitar, este structurată în două părți: I. *Perspectiva tematică. Concepte, principii și metode analitice* și II. *Perspectivă praxiologică. Analize și concluzii aplicative* și zece capitole: Obiectul și funcțiile politologiei ; Sistem politic și funcțiile politologiei ; Sistem politic și funcții politice. Cultură și valori în sfera politică ; Procese și situații politice. Teoria grupurilor. Interese, Idealuri, Ideologii ; Puterea politică. Geneză, forme și finalitate socială; Metode și criterii analitice în politologie; Regimurile politice și schimbarea socială; Instituțiile politice. Structuri, funcții, dinamică; Structuri și forme de guvernare democratică. Principii și practici politice; Exercițiul puterii. Mecanisme și mijloace; Doctrină politică contemporană.

Fiecare capitol al cursului este însoțit de: *Concepte-cheie; Întrebări de control; Bibliografie.* La sfârșitul lucrării există o *Bibliografie generală*, cuprinzând numeroase cărți de specialitate, românești și străine.

Cartea se adresează studenților facultăților de filosofie și jurnalism, sociologie-psihologie, relații internaționale și studii europene, ca și ai altor institute de învățământ superior, dar și cadrelor didactice, cercetătorilor în domeniu.

Constantin Moisuc (coordonator)
Ion Roșu-Hamzescu, Claudia Baicu, Elena Gurgu
FINANȚE ȘI PLĂȚI INTERNAȚIONALE

Lucrarea este destinată studenților facultăților cu profil economic-financiar, fiind axată pe problematica relațiilor monetar-financiare internaționale.

În *prima parte a cărții* sunt tratate următoarele probleme: globalizarea (mondializarea) financiară; sistemul monetar internațional; piața monetară internațională; etaloanele monetare internaționale; mecanismele cursului de schimb valutar; piața valutară; piața investițiilor internaționale; piața internațională de capital; piața creditului internațional; sistemul monetar european și moneda unică euro; instituții monetare și financiare internaționale ș.a.

În *cea de-a doua parte*, autorii tratează: băncile și rolul lor în derularea plăților internaționale; forme și documente de plată în tranzacțiile internaționale; cambia, biletul la ordin, cecul, acreditivele documentare, încasorul, ordinul de plată ș.a.

În *ultima parte a cărții* sunt analizate: garanțiile, plățile și garanții; scrisorile de garanție bancară și alte garanții personale; garanțiile reale.

Fiecare capitol al cărții cuprinde și un *Îndrumar pentru autoevaluare* – sinteza capitolului respectiv; concepte și termeni de reținut; întrebări de control și teme de dezbateri; bibliografie obligatorie.

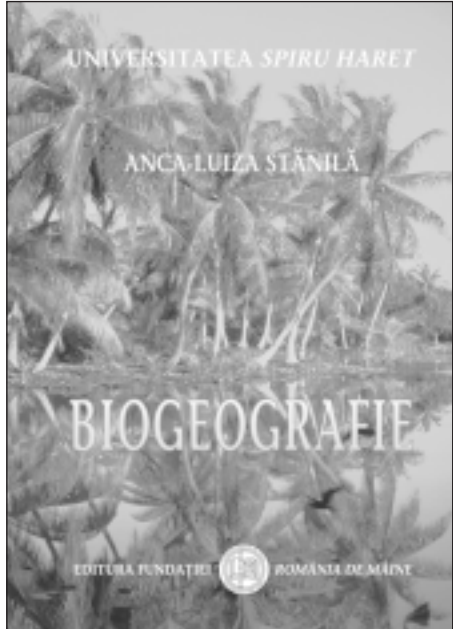
Sultana Craia
TEORIA COMUNICĂRII TEHNICI DE INFORMARE ȘI COMUNICARE

Lucrarea prezintă tehnicile de informare și comunicare, cu principalele domenii conexe ale științei informării: comunicarea publică, publicitatea, relațiile publice, comunicarea „perversă”.

Cursul face pendant cu acela de *Teoria comunicării (Introducere în teoria comunicării, 2004)* și reprezintă o punere în temă cu aspectele concrete ale informării și ale comunicării în diferite domenii, indispensabile oricărui jurnalist.

Cursul are ca obiectiv dobândirea competențelor și abilităților utile oricărui jurnalist și conține și exerciții practice. Fiecare capitol cuprinde bibliografia cea mai accesibilă studenților.

Lucrarea se adresează studenților de la facultățile cu profil jurnalist, filologic, media, dar și tuturor celor interesați.

Anca-Luiza Stănilă
BIOGEOGRAFIE

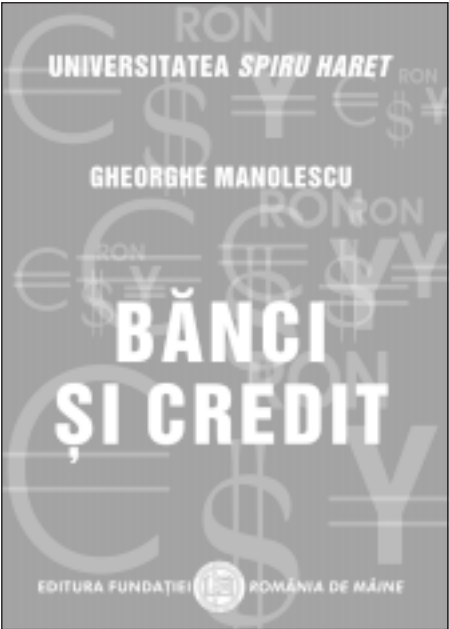
Ediția a II-a revăzută și adăugită

Lucrarea deschide noi orizonturi în direcția studiului organismelor vii, a factorilor de viață și a modului în care aceștia acționează asupra organismelor.

Autoarea a folosit, pentru o înțelegere cât mai bună a problemelor de bază ale biogeografiei, exemplificări din natură, însoțite de numeroase imagini.

Aflată în strânsă legătură cu fitogeografia și zoogeografia, biogeografia reprezintă o disciplină de interferență, întrucât studiază deopotrivă învelișul vegetal actual și populațiile animale existente în diferite regiuni ale globului.

Cursul se adresează studenților, cadrelor didactice și tuturor celor care doresc să-și îmbunătățească viziunea de ansamblu asupra geografiei plantelor și animalelor de pe întreaga planetă.

Gheorghe Manolescu
BĂNCI ȘI CREDIT

Cartea prezintă, explică și interpretează aspectele și problemele esențiale, definitorii ale sistemului bancar, ale firmei bancare și ale creditării bancare, evidențiind instituții, instrumente, tehnici și finalități ale finanțării bancare, precum și perspectivele evolutive ale acestora.

Destinată în principal studenților de la facultățile cu profil economic-financiar, cartea reprezintă partea a doua a cursului de *Monedă*, fiind continuarea primei părți a cursului, intitulată *Monedă și politicile monetare*.

Cartea abordează intercondiționat banca, diversitatea acesteia și managementul băncii, componentă esențială a sistemului financiar, pe de o parte, și creditarea bancară, ca flux determinant al finanțării economiei, pe de altă parte.

Fiecare capitol cuprinde, similar primei părți a cursului, în afara conținutului explicativ și interpretativ, șase descriptori complementari : *scop și obiective, introducere, sumarul capitolului, termeni-cheie, teste și întrebări de autoevaluare, bibliografie selectivă.*

Florin Coman
CONTABILITATEA FINANCIARĂ A SOCIETĂȚILOR COMERCIALE

Ediția a II-a revăzută și adăugită

Concepută și structurată pe o problematică complexă, de mare importanță teoretică și practică, lucrarea *Contabilitatea financiară* se adresează studenților din învățământul economic, cadrelor didactice, precum și persoanelor care desfășoară activități financiar-contabile sau care doresc să-și perfecționeze cunoștințele profesionale.

Aspectele conceptuale, operațiunile economico-financiare sunt tratate în concordanță cu prevederile Ordinului Ministrului Finanțelor Publice privind aprobarea Reglementărilor Economice Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate. Problematica lucrării se recomandă ca un îndrumar de bază în aprofundarea aspectelor practice ale contabilității românești.

În curs de apariție:

Ioan Griga	<i>Drept penal. Partea generală I</i>
Ioan Condor	<i>Dreptul finanțelor publice</i>
Iuliana Savu	<i>Introducere în drept</i>
Mariana Stancu-Tipîșcă	<i>Drept administrativ. Note de curs</i>
Valentin Iftenie	<i>Medicina legală din perspectivă juridică</i>
Mariana Negruș, Claudia Baicu	<i>Relații valutare și marketing financiar</i>
Dragos Gabriel Popescu, Nicolae Ionescu	<i>Tehnologie și inovare</i>
Ilie Mihai	<i>Management financiar-bancar</i>
Florea Bujorel	<i>Dreptul proprietății intelectuale dreptul de autor (ed. aII-a revizută)</i>
Ruxandra Vasilescu, D. Dumbrăvescu, A. Niculescu, R. Bureca	<i>Dicționar explicativ poliglot de termeni economici</i>
Daniela Elena Ștefănescu	<i>Managementul proiectelor europene</i>
Teodora Stănescu-Stanciu	<i>Integrarea europeană și euroatlantică a României</i>
Vasile Găvăvan	<i>Potențialul turistic și valorificarea sa</i>
Tamara Simon	<i>Amenajarea turistică a teritoriului</i>
Liliana Guran, Marilena Dragomir	<i>Geografie umană generală</i>
Sofia Georgescu	<i>Publicitate și manipulare</i>
Cornelia Angelescu	<i>Antologia liedului românesc, secolul XIX</i>
Adriana Drăgan, Ovidiu Drăgan	<i>Curs de dirijat cor</i>
Eugen Virgil Nicoară	<i>Istoria teatrului din perspectivă antropologică, vol. IV</i>
Monica Părvu, Adriana Amfim	<i>Îndrumător practic de creștere și sănătate a animalelor</i>
Septimiu Florian Todca	<i>Teoria sportului</i>
Simona Ancmari Teodorescu	<i>Legislația educației fizice și sportului</i>
Florentina Popescu	<i>Baschet. Joc sportiv adaptat</i>
Cristina Jeleascov	<i>Dans sportiv</i>
Ioan Șercean	<i>Pedagogia educației extracurriculare</i>
Ramona Mihăilă	<i>Current Issues</i>

Alba-Iulia: Catedrala Reîntregirii Neamului

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 – Ziua Națională a României

Fără a uita pe nimeni din cei care au colaborat la această faptă a minunii, de la general și de la fruntaș ardelean până la ultimul ostaș și țăran, omagiul recunoștinței noastre să se îndrepte azi către poporul acesta întreg, de oriunde și din toate vremile, martir și erou.

Nicolae Iorga

La TVRM, în programul zilei de 1 Decembrie:

- ora 7,00 **Film documentar: Bărbații Unirii (I);**
- ora 15,30 **Film documentar: Bărbații Unirii (II);**
- ora 17,30 **Din culisele Marii Uniri;**
- ora 18,40 **Semnificația Marii Uniri;**
- ora 19,15 **1 Decembrie 2006: reportaj – Monumentul soldatului necunoscut;**
- ora 20,45 **Alba – Pământul Unirii.**

Programul

Televiziunii *România de Mâine (tvRM)*

LUNI 27 noiembrie 2006

6:00 **Miorița** (r)
6:30 **În fața ușilor închise** (r)
7:00 **Curiozități sportive** (r)
7:28 *Promo*
7:30 **Teledimineța pentru fiecare** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:30 **Teleshopping**
10:00 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:10 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:50 *Promo*
14:00 **Teleshopping**
14:20 *Promo*
14:30 **TVRM-edicina.** Prof. univ. dr. Alexandru Oproiu la dispoziția dvs.
15:30 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:10 *Promo*
19:20 **Documentar de știință: Tehnologii la zi.** Comentariu din studio Cristian Român
20:00 **Apel telefonic.** Emisiune de George Nicolau
21:00 **Academica – Economia pentru cine?** Realizator Ilie Șerbănescu
22:00 **Calea succesului:** Invitat Cătălin Naum – regizor. Emisiune de Violeta Screciu
22:30 **Film serial:** Nimic nu e perfect (Almost perfect) (ep. XXIX)
23:00 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
23:30 **Prima pagină.** Realizatori Simona Șerban și Robert Tache
23:50 **Apel telefonic** (r)
00:50 **Calea succesului** (r)
01:20 **TVRM-edicina** (r)
02:20 **Documentar de știință: Tehnologii la zi** (r)
03:30 **Teledimineța pentru fiecare** (r)

MARȚI 28 noiembrie 2006

6:00 **Întâlnire cu folclorul** (r)
6:30 **Comentariul zilei** (r)
7:00 **Prima pagină.** Realizatori Simona Șerban și Robert Tache (r)
7:20 *Promo*
7:30 **Teledimineța pentru fiecare** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:30 **Teleshopping**
10:00 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:10 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:50 *Promo*
14:00 **Teleshopping**
14:20 *Promo*
14:30 **Religia începutului de mileniu.** Emisiune de Carmen Fulger
15:30 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:10 *Promo*
19:20 **Documentar de știință: Tehnologii la zi.** Comentariu din studio Cristian Român
20:00 **TVRM-edicina.** Prof. univ. dr. Florin Tudose la dispoziția dvs.
21:00 **Cultura minorităților:** Lansare de carte la Centrul Cultural Evreiesc (II). Emisiune de Nicolae Mareș
21:30 **Polemici culturale.** Emisiune de Anton Caragea
22:30 **Film serial:** Nimic nu e perfect (Almost perfect) (ep. XXX)
23:00 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
23:30 **Prima pagină.** Realizatori Simona Șerban Robert Tache
23:50 **Polemici culturale** (r)
00:50 **Religia începutului de mileniu** (r)
02:00 **Cultura minorităților** (r)
03:00 **Documentar de știință** (r)
03:30 **Teledimineța pentru fiecare** (r)

MIERCURI 29 noiembrie 2006

6:00 **Café concert** (r)
6:30 **Comentariul zilei** (r)

7:00 **Prima pagină.** Emisiune de Simona Șerban și Robert Tache (r)
7:20 *Promo*
7:30 **Teledimineța pentru fiecare** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:30 **Teleshopping**
10:00 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:10 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:50 *Promo*
14:00 **Teleshopping**
14:20 *Promo*
14:30 **Calendar cultural – luna decembrie** Emisiune de Ion Dodu Bălan
15:30 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:10 *Promo*
19:20 **Documentar de știință: Tehnologii la zi.** Comentariu din studio Cristian Român
20:00 **Casă dulce românească.** Emisiune de Cătălin Maximiuc
21:00 **Academica – Știință și spiritualitate.** Emisiune de Alexandru Mironov
22:00 **Dobrogea creștină – harta spirituală.** Emisiune de Mihai Diaconescu
22:30 **Film serial:** Nimic nu e perfect (Almost perfect) (ep. XXXI)
23:00 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
23:30 **Prima pagină.** Realizatori Simona Șerban și Robert Tache
23:50 **Petreizarea românească** (r)
01:30 **Calendar cultural** (r)
02:30 **Dobrogea creștină – harta spirituală** (r)
03:00 **Documentar de știință** (r)
03:30 **Teledimineța pentru fiecare** (r)

JOI 30 noiembrie 2006

6:00 **Întâlnire cu folclorul** (r)
6:30 **Comentariul zilei** (r)
7:00 **Prima pagină.** Realizatori Simona Șerban și Robert Tache (r)
7:20 *Promo*
7:30 **Teledimineța pentru fiecare** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:30 **Teleshopping**
10:00 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:10 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
13:50 *Promo*
14:00 **Teleshopping**
14:20 *Promo*
14:30 **Femina Club.** Emisiune de Leonard Hențiu
15:30 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
19:10 *Promo*
19:20 **Documentar de știință: Tehnologii la zi.** Comentariu din studio Cristian Român
20:00 **Ruleta visului – emisiune de divertisment cu invitați surpriză.** Realizator Cătălin Crișan
22:00 **Născuți campioni.** Emisiune de Cristina Matei
22:28 *Promo*
22:30 **Film serial:** Nimic nu e perfect (Almost perfect) (ep. XXXII)
23:00 **Comentariul zilei.** Emisiune de George Marinescu
23:30 **Prima pagină.** Realizatori Simona Șerban și Robert Tache
23:50 **Apel telefonic** (r)
01:20 **Femina Club** (r)
02:20 **Din culisele teatrului** (r)
02:50 **Documentar de știință** (r)
03:30 **Teledimineța pentru fiecare** (r)

VINERI 1 decembrie 2006

6:00 **Hai să-ntindem hora mare:** Leontina Fărcaș, Mirela Măneacu, Irina Someșan
6:30 **Comentariul zilei** (r)
7:00 **Film documentar: Bărbații Unirii (I)**
7:20 *Promo*

7:30 **Teledimineța pentru fiecare** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică, show studentesc)
9:30 **Teleshopping**
10:00 **Film artistic românesc: Buzduganul cu trei peceți (I)**
11:30 **Hai să-ntindem hora mare**
12:00 **Vedete și speranțe la porțile dorului.** Emisiune de Eugenia Florea
13:50 **Poeții și țara:** versuri de Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Octavian Goga, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Ion Pillat în interpretarea studenților Facultății de Teatru a Universității Spiru Haret
14:00 **Teleshopping**
14:20 *Promo*
14:30 **Reportaj de la Muzeul Militar Central.** Emisiune de Violeta Screciu
15:00 **Studenți la rampă – Facultatea de Teatru și Facultatea de Muzică.** Emisiune de Dumitru Cucu
15:30 **Film documentar: Bărbații Unirii (II)**
16:00 **Petreizarea românească.** Emisiune de Georgel Nucă și Florin Racoci
17:30 **Din culisele Marii Uniri.** Invitați: Ioan Scurtu, Gheorghe Onișoru, Ion Olteanu. Emisiune de Corneliu Toader
18:40 **Semnificația Marii Uniri – moment de poezie**
18:45 **Nu uita că ești român** – muzică populară cu Veta Biriș, Nicolae Furdui Iancu. Realizator Eugenia Florea
19:15 **1 Decembrie 2006: reportaj – Monumentul soldatului necunoscut** – mutarea la locul său inițial în Parcul Carol. Realizator George Marinescu
20:00 **Film documentar: Marea Unire.** Realizator Daniel Paraschiv
20:40 **Moment de versuri de Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Octavian Goga, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Ion Pillat în interpretarea studenților Facultății de Teatru a Universității Spiru Haret**
20:45 **Alba – Pământul Unirii.** Emisiune de Sorin Lupașcu
22:45 **Film artistic românesc: Buzduganul cu trei peceți (II)**
00:15 **Muzică folk cu:** Victor Socaciu, Vasile Șeicar. Realizator Cezar Lungu
00:45 **Casă dulce românească** (r)
01:45 **Alba – Pământul Unirii** (r)
03:45 **Moment de versuri de Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Octavian Goga, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Ioan Alexandru în interpretarea studenților Facultății de Teatru a Universității Spiru Haret**
03:50 **Teledimineța pentru fiecare** (r)

SÂMBĂȚĂ 2 decembrie 2006

6:00 **Deutsche Welle.** Emisiune de Diana Popescu
6:30 **Comentariul zilei** (r)
7:00 **Sportul în lume.** Emisiune de Ionuț Popa
7:28 *Promo*
7:30 **Curiozități sportive.** Realizatori Ionuț Popa
8:00 **Anotimpul copilăriei.** Realizator Dumitru Lupu (r)
9:00 **TVRM-edicina.** Prof. univ. dr. Constantin Dumitrache la dispoziția dvs.
9:45 **Deschide cartea!** Emisiune de Alexandru Mironov
10:00 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:00 **Agricultură și alimentația.** Emisiune de Constantin Pintilie
12:57 *Promo*
13:00 **Întâlnire cu folclorul:** Viorica Flintașu, Atena Bratosin, Ion Macovei. Emisiune de Theodora Popescu

13 30 **Clubul diplomaților.** Emisiune de Mihaela Anastase
14:00 **București, București.** Emisiune specială din protocolul de parteneriat cu Primăria Sectorului 2. Realizator George Nicolau
15:00 **Telemagia – magazin de divertisment** (muzică, reportaje, interviuri). Realizator Puiu Stoicescu
17:00 **Scena ca istorie:** Teatrul românesc de revistă. Invitați Stela Popescu și Alexandru Arșinel. Emisiune de Violeta Screciu
18:00 **Cinepanorama.** Emisiune de Eugen Atanasiu
18:30 **Petreizarea românească.** Emisiune de Georgel Nucă și Florin Racoci
20:00 **Gazonul fierbinte.** Emisiune de Mugur Popovici
21:00 **Film artistic românesc: Domnișoara Aurica (1985).** Regia Eugen Barbu. În rolurile principale: Marcel Iureș, Marga Barbu, Olga Tudorache
22:30 **Frontal.** Emisiune de Ion Marin – director Ultima oră”
23:30 **În lumea muzicii clasice:** Anul Internațional W.A. Mozart. Emisiune de Mihai Darie
00:30 **Ruleta visului** (r)
02:30 **Scena ca istorie** (r)
03:30 **Film artistic românesc** (r)
05:00 **Clubul diplomaților** (r)

DUMINICĂ 3 decembrie 2006

6:00 **Deutsche Welle.** Emisiune de Diana Popescu
6:30 **Săptămâna internă.** Emisiune de Simona Șerban
7:00 **Întâlnire cu folclorul:** Liliana Buncianu, Sanda Argint, Nina Predescu. Emisiune de Theodora Popescu
7:30 **Top Sport.** Emisiune de Cristina Matei
8:00 **Ora de religie.** Emisiune de Sorin Bejan
9:00 **Anotimpul copilăriei** Realizator: Dumitru Lupu
10:00 **Telemfiteatrul Universității Spiru Haret. Consultații pentru sesiunea de examene**
Emisiune realizată în cadrul Departamentului Învățământ
11:50 *Promo*
12:00 **Generații de succes.** Emisiune de Sorin Lupașcu
13:30 **Miorița – antologie de cultură tradițională.** Emisiune de Ioan Filip
14:00 **Caravana Universității Spiru Haret.** Emisiune de Mugur Popovici
14:30 **Emisiune de divertisment**
15:30 **Performer în arenă.** Emisiune de Mugur Popovici
16:00 **Vedete și speranțe la porțile dorului.** Emisiune de Gina Ștefan
18:00 **Viața ca un spectacol.** Emisiune de Viorel Popescu
19:00 **Film documentar: Covorul roșu** (Red Collection) (ep. VIII)
19:30 **Viața fără fard.** Emisiune de Ciprian Vasilescu
20:00 **Film artistic: Alice în Țara Minunilor (S.U.A.).** Împinsă de curiozitate, Alice merge pe urmele unui iepure într-o galerie subterană și ajunge pe un minunat tărâm al aventurii și absurdului, unde nimic nu e ce pare a fi. În rolurile principale: Whoopi Goldberg, Robbie Coltrane, Miranda Richardson
22:00 **Urmași ai lui Grigoraș Dinicu.** Emisiune de Sorin Petre
22:30 **Amintiri de la filmare:** Invitat Mihai Constantinescu – regizor (II). Emisiune de Ion Bucheru
22:57 *Promo*
23:00 **Arta documentarului.** Realizator Daniel Paraschiv
23:30 **În fața ușilor deschise.** Emisiune de Diana Popescu
00:00 **Vedete și speranțe la porțile dorului** (r)
02:30 **Viața ca un spectacol** (r)
03:30 **Amintiri de la filmare** (r)
04:00 **Film documentar** (r)
04:30 **Generații de succes** (r)

Opinia
națională

Telefon:
444.20.85

Fax:
444.20.91

E-mail:
techno@spiruharet.ro

REVISTA **OPINIA NAȚIONALĂ** ESTE EDITATĂ
DE FUNDATIA ROMÂNIA DE MÂINE,
UNIVERSITATEA **SPIRU HARET**

Solicitări de abonamente, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată, se pot adresa redacției: Bulevardul Timișoara nr. 58, Sectorul 6, București. Serviciul difuzare funcționează în Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București. Telefon 316.97.88/int.108. ISSN 1221-4019 și ISSN 1841-4265 (Opinia națională ONLINE)

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDATIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația **OPINIA NAȚIONALĂ** este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Din ilustrația volumului **NEOHARETISM LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI**

Palatul Învățământului, Științei și Culturii
Sediul central al FUNDATIEI ROMÂNIA DE MÂINE
și al UNIVERSITĂȚII SPIRU HARET
București, str. Ion Ghica nr.13 (edificiu în proprietate)

Șoseaua Berceni nr. 24
(edificiu în proprietate)

Splaiul Independenței nr. 313
(edificiu în proprietate)

Imagini ale unor edificii și dotări intrate recent în patrimoniul
Fundației *România de Mâine* și al Universității *Spiru Haret*

București, str. Nicolae Iorga nr. 36
(edificiu în proprietate)

București, str. Oțetari nr. 2
(edificiu în proprietate)

Bulevardul Timișoara nr. 58
(edificiu în proprietate)

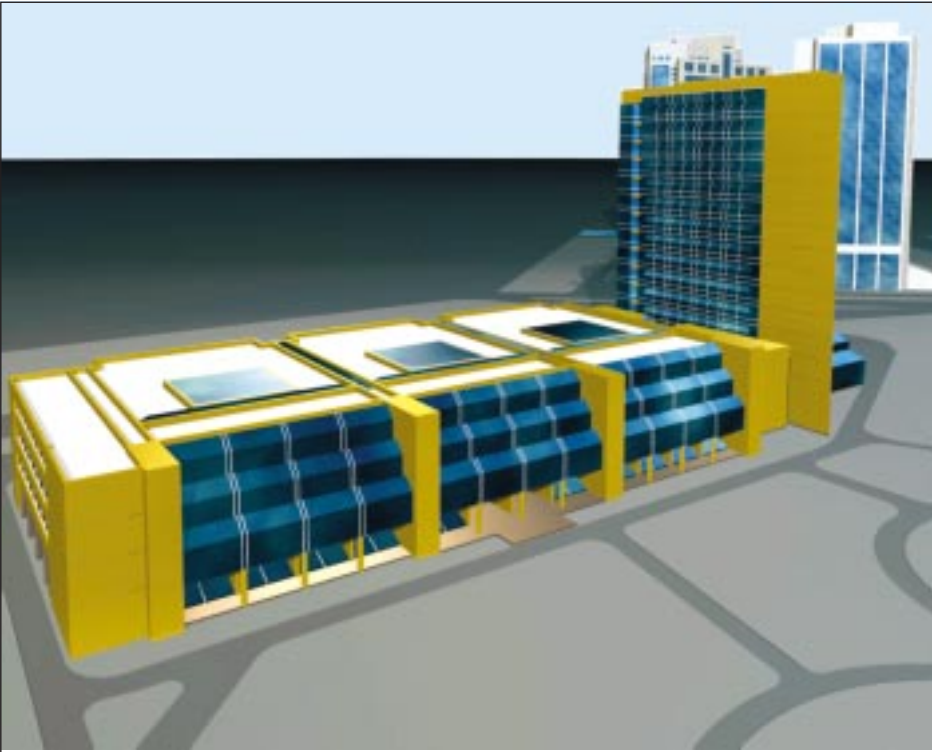

Investiții importante în Complexul tipografic cu
tehnologie digitală de ultimă oră

Pe lângă cele două studiouri, TvRM deține acum
și un car de reportaj ultraperformant

În perspectivă: **Complexul Universitar și Cultural *România de Mâine*** (proiect)

Universitatea *Spiru Haret* (proiect)

Hotel pentru visiting professors, hotel pentru studenți,
centru de conferințe (proiect)

Spitalul clinic universitar (proiect)